

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 182 (XXVI) — Nr. 15

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Vineri, 10 ianuarie 2014

SUMAR

Nr.	Pagina	Nr.	Pagina
LEGI ȘI DECRETE			
2.	— Lege pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 64/2013 privind înființarea și acreditarea fondurilor mutuale pentru gestionarea riscurilor în agricultură și acordarea de compensații financiare membrilor pentru pierderile economice cauzate de boli ale animalelor, ale plantelor sau de un incident de mediu	2-3	
2.	— Decret privind promulgarea Legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 64/2013 privind înființarea și acreditarea fondurilor mutuale pentru gestionarea riscurilor în agricultură și acordarea de compensații financiare membrilor pentru pierderile economice cauzate de boli ale animalelor, ale plantelor sau de un incident de mediu	3	
★			
3.	— Lege privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 95/2013 pentru modificarea și completarea art. 5 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/2013 privind unele măsuri pentru reorganizarea prin divizare parțială a Oficiului Participațiilor Statului și Privatizării în Industrie, pentru modificarea unor acte normative, precum și pentru reglementarea unor măsuri privind activitatea Departamentului pentru Energie	4	
3.	— Decret privind promulgarea Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 95/2013 pentru modificarea și completarea art. 5 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/2013 privind unele măsuri pentru reorganizarea prin divizare parțială a Oficiului Participațiilor Statului și Privatizării în Industrie, pentru modificarea unor acte normative, precum și pentru reglementarea unor măsuri privind activitatea Departamentului pentru Energie	4	
★			
4.	— Lege pentru completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 44/2008 privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și întreprinderile familiale	5	
4.	— Decret privind promulgarea Legii pentru completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 44/2008 privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și întreprinderile familiale	5-6	
★			
6.	— Lege privind stabilirea unor măsuri de contractare și/sau garantare de finanțări rambursabile de către municipiul București	6	
6.	— Decret pentru promulgarea Legii privind stabilirea unor măsuri de contractare și/sau garantare de finanțări rambursabile de către municipiul București	6	
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE			
Decizia nr. 424 din 24 octombrie 2013 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 5 alin. (1) și (3) și art. 6 alin. (1) din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal			
		7-8	
HOTĂRĂRI ALE GUVERNULUI ROMÂNIEI			
1.	— Hotărâre privind completarea art. 2 din Hotărârea Guvernului nr. 945/2011 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 153/2011 privind măsurile de creștere a calității arhitectural-ambientale a clădirilor		9
2.	— Hotărâre privind completarea art. 4 din Normele de implementare a Programului de sprijin pentru beneficiarii proiectelor în domenii prioritare pentru economia românească, finanțate din instrumentele structurale ale Uniunii Europene alocate României, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 175/2010		9-10
3.	— Hotărâre privind completarea art. 2 din Hotărârea Guvernului nr. 736/2010 pentru aprobarea Normelor de aplicare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 69/2010 privind reabilitarea termică a clădirilor de locuit cu finanțare prin credite bancare cu garanție guvernamentală		10
ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE			
4.137/2013.	— Ordin al președintelui Agenției Naționale a Funcționarilor Publici privind aprobarea modalității de desfășurare a Programului de formare specializată pentru ocuparea unei funcții publice corespunzătoare categoriei înalților funcționari publici pentru anul 2013		11
ACTE ALE CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI			
	Hotărârea din 9 iulie 2013 în Cauza Sindicatul „Păstorul cel Bun” împotriva României		12-29
★			
	Opinia concordantă a judecătorului Wojtyczek		29-30
★			
	Opinia parțial separată comună a judecătorilor Spielmann, Villiger, López Guerra, Bianku, Møse și Jäderblom		30-31
★			
	Lista cuprinzând asociațiile și fundațiile cărora li s-au alocat subvenții de la bugetul local al municipiului Petroșani pentru anul 2014, în conformitate cu prevederile Legii nr. 34/1998 privind acordarea unor subvenții asociațiilor și fundațiilor române cu personalitate juridică, care înființează și administrează unități de asistență socială, și ale Hotărârii Guvernului nr. 1.153/2001 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 34/1998 privind acordarea unor subvenții asociațiilor și fundațiilor române cu personalitate juridică, care înființează și administrează unități de asistență socială		32

LEGI ȘI DECRETE**PARLAMENTUL ROMÂNIEI**

CAMERA DEPUTAȚILOR

SENATUL

LEGE**pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 64/2013 privind înființarea și acreditarea fondurilor mutuale pentru gestionarea riscurilor în agricultură și acordarea de compensații financiare membrilor pentru pierderile economice cauzate de boli ale animalelor, ale plantelor sau de un incident de mediu**

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

Articol unic. — Se aprobă Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 64 din 19 iunie 2013 privind înființarea și acreditarea fondurilor mutuale pentru gestionarea riscurilor în agricultură și acordarea de compensații financiare membrilor pentru pierderile economice cauzate de boli ale animalelor, ale plantelor sau de un incident de mediu, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 377 din 26 iunie 2013, cu următoarele modificări și completări:

1. Titlul ordonanței de urgență a Guvernului se modifică și va avea următorul cuprins:

„ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ

privind înființarea și acreditarea fondurilor mutuale pentru gestionarea riscurilor în agricultură și acordarea de compensații financiare membrilor pentru pierderile economice generate de boli și/sau dăunători la plante și animale, de un incident de mediu sau alți factori naturali”

2. Articolul 1 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 1. — Prezenta ordonanță de urgență reglementează modul de înființare și acreditare a fondurilor mutuale pentru gestionarea riscurilor în agricultură, în vederea acordării de compensații financiare membrilor pentru pierderile economice generate de boli și/sau dăunători la plante și animale, de un incident de mediu sau alți factori naturali.”

3. La articolul 2, partea introductivă și litera a) se modifică și vor avea următorul cuprins:

„Art. 2. — În sensul prezentei ordonanțe de urgență, termenii și expresiile de mai jos au următoarele semnificații:

a) *fond mutual* — organizație neguvernamentală deschisă, apolitică, fără scop patrimonial, cu personalitate juridică, care se înființează, se organizează și funcționează în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 246/2005, cu modificările și completările ulterioare;”

4. La articolul 2, după litera e) se introduce o nouă literă, litera f), cu următorul cuprins:

„f) *alți factori naturali* — factori nefavorabili care au afectat plantele pe o suprafață.”

5. Articolul 4 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 4. — Fondurile mutuale sunt create în scopul acordării de compensații financiare membrilor pentru pierderile economice generate de boli și/sau dăunători la plante și animale, de un incident de mediu sau alți factori naturali.”

6. La articolul 6 alineatul (1), litera c) se modifică și va avea următorul cuprins:

„c) membri care exploatează peste 20% din suprafața agricolă a României sau echivalent în UVM (unitate vită mare)/ha al animalelor deținute.”

7. La articolul 6, alineatul (2) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(2) Prin ordin al ministrului agriculturii și dezvoltării rurale se aprobă normele-cadru tehnice și financiare, precum și documentația aferentă prin care fondurile mutuale probează îndeplinirea criteriilor prevăzute la alin. (1).”

8. La articolul 7, alineatul (1) se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 7. — (1) În vederea dobândirii acreditării, fondul mutual depune o cerere la Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, însoțită de următoarele documente:

- actul constitutiv;
- statutul fondului;
- acte doveditoare ale sediului;
- dovada înregistrării fondului în Registrul asociațiilor și fundațiilor aflat la grea judecătorei în a cărei circumscripție teritorială își are sediul;
- înscrisuri doveditoare ale îndeplinirii prevederilor art. 6 alin. (1);
- cazier judiciar și certificat de cazier fiscal pentru membrii fondatori și membrii Consiliului director.”

9. La articolul 8, alineatul (3) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(3) Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale comunică fondului mutual, în termen de o lună, decizia asupra menținerii/retragerii acreditării, în baza analizei modificărilor intervenite, începând cu exercițiul financiar al anului următor.”

10. La articolul 9, alineatul (1) se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 9. — (1) Fondurile mutuale sunt conduse de un Consiliu director. Pentru a fi reprezentați în Consiliul director membrii fondului mutual, persoane fizice sau persoane juridice ale producătorilor agricoli, trebuie să reprezinte minimum 5% din suprafața fondului sau echivalent UVM. Atribuțiile și modul de organizare și funcționare se stabilesc prin statutul fondului. Consiliul își alege președintele și desemnează directorul general. Durata mandatului președintelui și directorului general este stabilită prin statut, care reglementează fondurile și nu poate depăși 5 ani.”

11. La articolul 11, alineatul (3) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(3) În cazul în care unui membru i se acordă o compensație financiară de către un fond mutual în temeiul acestui articol, orice drept legal de recuperare a pagubelor pentru compensarea pierderii economice pe care ar putea-o avea agricultorul față de un terț, în temeiul dispozițiilor comunitare sau

al legislației naționale, este transferat fondului mutual, în conformitate cu normele care urmează să fie stabilite de statul membru în cauză.”

12. La articolul 11, după alineatul (3) se introduce un nou alineat, alineatul (4), cu următorul cuprins:

„(4) În cazul în care un membru al fondului mutual beneficiază de o compensație financiară din partea fondului din care face parte, acesta își asumă statutul de membru al fondului mutual respectiv pentru încă o perioadă de minimum 3 exerciții financiare consecutive.”

13. La articolul 17, literele a)—d) se modifică și vor avea următorul cuprins:

„a) organizarea și funcționarea fondurilor mutuale;
b) lista bolilor și dăunătorilor care pot conduce la plata unor compensații financiare către membri. Lista bolilor, dăunătorilor și

evenimentelor care atrag plata unor compensații financiare prin fondurile mutuale se aprobă de Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale anual și se actualizează ori de câte ori este cazul;

c) criteriile de evaluare a capacității unui anumit eveniment de a atrage după sine plata unor compensații financiare către membri;

d) tipurile de costuri administrative ale fondurilor mutuale eligibile pentru acordarea sprijinului;”.

14. Articolul 18 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 18. — Guvernul va acorda, prin acte normative, stimulente celor care devin membri ai fondurilor mutuale, în funcție de resursele bugetare disponibile.”

Această lege a fost adoptată de Parlamentul României, cu respectarea prevederilor art. 75 și ale art. 76 alin. (2) din Constituția României, republicată.

PREȘEDINTELE CAMEREI DEPUTAȚILOR

VALERIU-ȘTEFAN ZGONEA

PREȘEDINTELE SENATULUI

GEORGE-CRIN LAURENȚIU ANTONESCU

București, 8 ianuarie 2014.

Nr. 2.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

D E C R E T

privind promulgarea Legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 64/2013 privind înființarea și acreditarea fondurilor mutuale pentru gestionarea riscurilor în agricultură și acordarea de compensații financiare membrilor pentru pierderile economice cauzate de boli ale animalelor, ale plantelor sau de un incident de mediu

În temeiul prevederilor art. 77 alin. (1) și ale art. 100 alin. (1) din Constituția României, republicată,

Președintele României d e c r e t e a z ă:

Articol unic. — Se promulgă Legea pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 64/2013 privind înființarea și acreditarea fondurilor mutuale pentru gestionarea riscurilor în agricultură și acordarea de compensații financiare membrilor pentru pierderile economice cauzate de boli ale animalelor, ale plantelor sau de un incident de mediu și se dispune publicarea acestei legi în Monitorul Oficial al României, Partea I.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

TRAIAN BĂSESCU

București, 7 ianuarie 2014.

Nr. 2.

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

CAMERA DEPUTAȚILOR

SENATUL

L E G E

**privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 95/2013
pentru modificarea și completarea art. 5 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/2013
privind unele măsuri pentru reorganizarea prin divizare parțială a Oficiului Participațiilor Statului
și Privatizării în Industrie, pentru modificarea unor acte normative, precum și pentru reglementarea
unor măsuri privind activitatea Departamentului pentru Energie**

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

Articol unic. — Se aprobă Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95 din 16 octombrie 2013 pentru modificarea și completarea art. 5 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/2013 privind unele măsuri pentru reorganizarea prin divizare parțială a Oficiului Participațiilor Statului

și Privatizării în Industrie, pentru modificarea unor acte normative, precum și pentru reglementarea unor măsuri privind activitatea Departamentului pentru Energie, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 644 din 21 octombrie 2013.

Această lege a fost adoptată de Parlamentul României, cu respectarea prevederilor art. 75 și ale art. 76 alin. (2) din Constituția României, republicată.

PREȘEDINTELE CAMEREI DEPUTAȚILOR

VALERIU-ȘTEFAN ZGONEA

PREȘEDINTELE SENATULUI

GEORGE-CRIN LAURENȚIU ANTONESCU

București, 8 ianuarie 2014.

Nr. 3.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

D E C R E T

**pentru promulgarea Legii privind aprobarea
Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 95/2013
pentru modificarea și completarea art. 5
din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/2013
privind unele măsuri pentru reorganizarea prin divizare
parțială a Oficiului Participațiilor Statului și Privatizării
în Industrie, pentru modificarea unor acte normative,
precum și pentru reglementarea unor măsuri
privind activitatea Departamentului pentru Energie**

În temeiul prevederilor art. 77 alin. (1) și ale art. 100 alin. (1) din Constituția României, republicată,

Președintele României d e c r e t e a z ă:

Articol unic. — Se promulgă Legea privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 95/2013 pentru modificarea și completarea art. 5 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/2013 privind unele măsuri pentru reorganizarea prin divizare parțială a Oficiului Participațiilor Statului și Privatizării în Industrie, pentru modificarea unor acte normative, precum și pentru reglementarea unor măsuri privind activitatea Departamentului pentru Energie și se dispune publicarea acestei legi în Monitorul Oficial al României, Partea I.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

TRAIAN BĂSESCU

București, 7 ianuarie 2014.

Nr. 3.

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

CAMERA DEPUTAȚILOR

SENATUL

L E G E

**pentru completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 44/2008
privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate,
întreprinderile individuale și întreprinderile familiale**

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

Art. I. — Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 44/2008 privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și întreprinderile familiale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 328 din 25 aprilie 2008, cu modificările și completările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. La articolul 2, după litera i) se introduce o nouă literă, litera i¹), cu următorul cuprins:

„i¹) soția/soțul titularului întreprinderii individuale/persoanei fizice autorizate — soția/soțul titularului întreprinderii individuale/persoanei fizice autorizate care, fără a fi înregistrată/înregistrat în registrul comerțului și autorizată/autorizat să funcționeze ea însăși/el însuși ca titular al întreprinderii individuale/persoană fizică autorizată sau fără a fi salariată/salariat, participă în mod obișnuit la activitatea întreprinderii individuale/persoanei fizice autorizate, îndeplinind fie aceleași sarcini, fie sarcini complementare, în condițiile legii;”.

2. După articolul 7 se introduce un nou articol, articolul 71, cu următorul cuprins:

„Art. 71. — (1) Persoanele prevăzute la art. 7 alin. (1) au obligația de a solicita înscrierea în registrul comerțului a mențiunilor privind participarea în mod obișnuit a soției/soțului la activitatea desfășurată de întreprinderea individuală/persoana fizică autorizată, pe baza declarației pe propria răspundere și a certificatului de căsătorie.

(2) Încetarea activității soției/soțului se menționează în registrul comerțului în termen de 15 zile, pe baza declarației pe propria răspundere a titularului întreprinderii individuale/persoanei fizice autorizate.”

Această lege a fost adoptată de Parlamentul României, cu respectarea prevederilor art. 75 și ale art. 76 alin. (2) din Constituția României, republicată.

PREȘEDINTELE CAMEREI DEPUTAȚILOR

VALERIU-ȘTEFAN ZGONEA

București, 8 ianuarie 2014.

Nr. 4.

PREȘEDINTELE SENATULUI

GEORGE-CRIN LAURENȚIU ANTONESCU

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

D E C R E T

**privind promulgarea Legii pentru completarea Ordonanței
de urgență a Guvernului nr. 44/2008 privind desfășurarea
activităților economice de către persoanele fizice autorizate,
întreprinderile individuale și întreprinderile familiale**

În temeiul prevederilor art. 77 alin. (1) și ale art. 100 alin. (1) din Constituția României, republicată,

Președintele României d e c r e t e a z ă:

Articol unic. — Se promulgă Legea pentru completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 44/2008 privind desfășurarea activităților economice de

3. După articolul 21 se introduce un nou articol, articolul 211, cu următorul cuprins:

„Art. 211. — Soția/Soțul titularului întreprinderii individuale/persoanei fizice autorizate se poate asigura în sistemul public de pensii pe bază de contract de asigurare socială, în sistemul asigurărilor pentru șomaj, prin încheierea unui contract de asigurare de șomaj în condițiile prevăzute la art. 22 din Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă, cu modificările și completările ulterioare, precum și în sistemul asigurărilor de sănătate, în condițiile prevăzute de lege.”

Art. II. — Prezenta lege intră în vigoare la 30 de zile de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Art. III. — Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 44/2008 privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și întreprinderile familiale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 328 din 25 aprilie 2008, cu modificările și completările ulterioare, precum și cele aduse prin prezenta lege, se va republica în Monitorul Oficial al României, Partea I, după aprobarea acesteia prin lege, dându-se textelor o nouă numerotare.

*

Prezenta lege transpune în legislația națională prevederile art. 2 din Directiva 2010/41/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 iulie 2010 privind aplicarea principiului egalității de tratament între bărbații și femeile care desfășoară o activitate independentă și de abrogare a Directivei 86/613/CEE a Consiliului, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L nr. 180 din 15 iulie 2010.

către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și întreprinderile familiale și se dispune publicarea acestei legi în Monitorul Oficial al României, Partea I.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI
TRAIAN BĂSESCU

București, 7 ianuarie 2014.

Nr. 4.

★

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

CAMERA DEPUTAȚILOR

SENATUL

LEGE

privind stabilirea unor măsuri de contractare și/sau garantare de finanțări rambursabile de către municipiul București

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

Articol unic. — În cazul împrumuturilor care urmează să fie contractate și/sau garantate de municipiul București, în totalul datoriilor anuale, reprezentând rate scadente de capital, dobânzi și comisioane aferente împrumuturilor contractate și/sau garantate de municipiul București, la determinarea încadrării în

limita prevăzută la alin. (4) al art. 63 din Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, cu modificările și completările ulterioare, nu se iau în considerare rambursările într-o singură tranșă anuală aferente titlurilor de valoare emise în anul 2005 de municipiul București.

Această lege a fost adoptată de Parlamentul României, cu respectarea prevederilor art. 75 și ale art. 76 alin. (2) din Constituția României, republicată.

PREȘEDINTELE CAMEREI DEPUTAȚILOR
VALERIU-ȘTEFAN ZGONEA

PREȘEDINTELE SENATULUI
GEORGE-CRIN LAURENȚIU ANTONESCU

București, 8 ianuarie 2014.

Nr. 6.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

DECRET

pentru promulgarea Legii privind stabilirea unor măsuri de contractare și/sau garantare de finanțări rambursabile de către municipiul București

În temeiul prevederilor art. 77 alin. (1) și ale art. 100 alin. (1) din Constituția României, republicată,

Președintele României d e c r e t e a z ă :

Articol unic. — Se promulgă Legea privind stabilirea unor măsuri de contractare și/sau garantare de finanțări rambursabile de către municipiul București și se dispune publicarea acestei legi în Monitorul Oficial al României, Partea I.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI
TRAIAN BĂSESCU

București, 7 ianuarie 2014.

Nr. 6.

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE**CURTEA CONSTITUȚIONALĂ****DECIZIA Nr. 424**

din 24 octombrie 2013

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 5 alin. (1) și (3) și art. 6 alin. (1) din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal

Augustin Zegrean — președinte
 Valer Dorneanu — judecător
 Mircea Ștefan Minea — judecător
 Daniel Marius Morar — judecător
 Mona-Maria Pivniceru — judecător
 Puskás Valentin Zoltán — judecător
 Tudorel Toader — judecător
 Daniela Ramona Marișiu — magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror
 Antonia Constantin.

Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 5 alin. (1) și (3) și art. 6 alin. (1) din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, excepție ridicată de Cătălin Florin Poenaru în Dosarul nr. 1.101/59/2012 al Curții de Apel Timișoara — Secția de contencios administrativ și fiscal. Excepția formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 289D/2013.

La apelul nominal se constată lipsa părților, față de care procedura de citare este legal îndeplinită.

Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de respingere, ca neîntemeiată, a excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, reține următoarele:

Prin Încheierea din 2 aprilie 2013, pronunțată în Dosarul nr. 1.101/59/2012, **Curtea de Apel Timișoara — Secția de contencios administrativ și fiscal a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 5 alin. (1) și (3) și art. 6 alin. (1) din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal**, excepție ridicată de Cătălin Florin Poenaru cu ocazia soluționării unei cauze având ca obiect „contestație act administrativ fiscal”.

În motivarea excepției de neconstituționalitate autorul acesteia susține, în esență, că emiterea de către Guvern a normelor metodologice în materie fiscală echivalează cu o legiferare „primară”, care, potrivit Legii fundamentale, este în competența Parlamentului. Posibilitatea conferită Guvernului de textele de lege criticate de a emite pe calea actelor normative inferioare legii de norme interpretative cu caracter oficial și cu putere obligatorie *erga omnes* contravine prevederilor constituționale ale art. 1 alin. (3)—(5), art. 16 alin. (2), art. 56, art. 61 alin. (1), art. 73 alin. (1), art. 108 alin. (2), art. 115 alin. (6), art. 124 alin. (3), art. 126 alin. (3) și art. 139 alin. (1).

Curtea de Apel Timișoara — Secția de contencios administrativ și fiscal apreciază că dispozițiile de lege criticate „permit exclusiv edictarea de norme de aplicare, respectiv interpretare, cu privire la prevederile Codului fiscal”, neputându-se reține o competență a Ministerului Finanțelor Publice de a legifera. Faptul că Ministerul Finanțelor Publice emite norme care pot contraveni Codului fiscal reprezintă o chestiune care nu afectează constituționalitatea textelor criticate, normele respective putând fi cenzurate de instanța de contencios administrativ. Așa fiind, instanța consideră că textele de lege criticate nu contravin prevederilor constituționale invocate în

măsura în care se interpretează în sensul că acestea nu permit edictarea unor norme sau altor acte administrative cu caracter normativ care să adauge sau să modifice dispozițiile Codului fiscal.

Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, actul de sesizare a fost comunicat președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

Guvernul consideră că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. În acest sens arată că Legea fundamentală stabilește, în funcție de autoritățile publice reglementate de textul constituțional, principalele tipuri de acte normative ce pot fi emise: legi (art. 73, în sens juridic restrâns de act juridic al Parlamentului), regulamente, hotărâri (art. 67); ordonanțe simple și de urgență și hotărâri (art. 108 și 115); decrete cu caracter normativ (art. 100). Legislația stabilește, însă, și alte categorii de acte normative, care sunt date în executarea unui alt act normativ: ordine cu caracter normativ, instrucțiuni și alte asemenea acte ale conducătorilor ministerelor și ai celorlalte organe ale administrației publice de specialitate sau ale autorităților administrative autonome, deciziile prim-ministrului, acte normative adoptate de autoritățile administrației publice locale — ordine, hotărâri, dispoziții. Ierarhia actelor normative se stabilește în funcție de importanța relațiilor sociale reglementate și în funcție de locul autorității emitente în rândul autorităților publice, ceea ce determină forța juridică a acestora.

Așa fiind, nu se poate conchide neconstituționalitatea dispozițiilor criticate din perspectiva faptului că actele normative ierarhic inferioare adaugă/modifică sau contravin prevederilor Codului fiscal. În această situație, actele normative inferioare, în măsura în care se apreciază că derogă de la lege, pot fi cenzurate de instanța de contencios administrativ.

Avocatul Poporului apreciază că nu poate fi reținută critica de neconstituționalitate. Dispozițiile legale atacate care permit edictarea de norme de aplicare, respectiv interpretative la dispozițiile Codului fiscal nu aduc atingere dispozițiilor constituționale invocate. Întrucât Codul fiscal conține dispoziții legale numeroase și diferite, pentru asigurarea aplicării lor corecte și unitare, Ministerul Finanțelor Publice este abilitat să elaboreze și să pună în aplicare norme prin care să explicitizeze, în modul cel mai clar posibil, prevederile legale codificate. Evident că normele trebuie să fie cu atât mai detaliate și mai lămuritoare cu cât textul legal conținut de cod este mai lapidar ori mai ambiguu.

În situația în care Ministerul Finanțelor Publice ar emite norme care ar contraveni Codului fiscal, acestea pot fi atacate la instanța de contencios administrativ.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând actul de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la

prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 5 alin. (1) și (3) și art. 6 alin. (1) din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 927 din 23 decembrie 2003, cu următorul conținut:

— Art. 5 alin. (1) și (3): „(1) *Ministerul Finanțelor Publice are atribuția elaborării normelor necesare pentru aplicarea unitară a prezentului cod. (...)*

(3) *Normele metodologice sunt aprobate de Guvern, prin hotărâre, și sunt publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I.*”;

— Art. 6 alin. (1): „*Ministerul Finanțelor Publice înființează o Comisie fiscală centrală, care are responsabilități de elaborare a deciziilor cu privire la aplicarea unitară a prezentului cod.*”

În susținerea neconstituționalității acestor dispoziții, autorul excepției invocă prevederile constituționale ale art. 1 alin. (3) și (5) referitor la statul de drept și la obligativitatea respectării Constituției, a supremației sale și a legilor, art. 16 alin. (2) referitor la principiul „Nimeni nu este mai presus de lege”, art. 56 referitor la contribuțiile financiare, art. 61 referitor la rolul și structura Parlamentului, art. 73 alin. (1) referitor la categoriile de legi, art. 108 alin. (2) referitor la actele Guvernului, art. 115 alin. (6) referitor la ordonanțele de urgență, art. 124 alin. (3) referitor la înființarea justiției, art. 126 alin. (3) referitor la instanțele judecătorești și art. 139 alin. (1) referitor la impozite, taxe și alte contribuții.

Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că, potrivit art. 108 alin. (1) și (2) din Constituție, Guvernul adoptă hotărâri, care se emit pentru organizarea executării legilor. Astfel, în exercitarea atribuțiilor sale, Guvernul adoptă, pe baza și în vederea executării legii, acte normative de reglementare a relațiilor sociale în diverse domenii.

În acest sens, Curtea, prin Decizia nr. 686 din 20 mai 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 429 din 25 iunie 2010, a apreciat că Parlamentul, ca unică putere legiuitoare a țării, poate împuternici Guvernul să reglementeze anumite aspecte prin acte normative specifice, în temeiul dispozițiilor art. 108 din Constituția României. În ceea ce privește noțiunea de „*organizarea executării legii*”, consacrată de dispozițiile art. 108 alin. (2) din Constituție, Curtea, prin Decizia

Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii:

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Cătălin Florin Poenaru în Dosarul nr. 1.101/59/2012 al Curții de Apel Timișoara — Secția de contencios administrativ și fiscal și constată că dispozițiile art. 5 alin. (1) și (3) și art. 6 alin. (1) din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Curții de Apel Timișoara — Secția de contencios administrativ și fiscal și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 24 octombrie 2013.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
AUGUSTIN ZEGREAN

nr. 535 din 7 decembrie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 75 din 21 ianuarie 2005, a stabilit că aceasta are un sens mai larg decât cea privind aplicarea legii, și anume prin hotărâri ale Guvernului pot fi dispuse măsuri organizatorice, financiare, instituționale sau sancționatorii în vederea stabilirii cadrului necesar pentru ducerea la îndeplinire a dispozițiilor legii.

Această argumentare este valabilă nu numai în ceea ce privește Guvernul, ci, *mutatis mutandis*, și în cazul autorităților administrației publice centrale prevăzute de dispozițiile criticate, în ceea ce privește domeniile și limitele specificate în textele respective.

Astfel, hotărârea Guvernului intervine atunci când executarea unor prevederi din lege „reclamă stabilirea de măsuri sau a unor reguli subsecvente, care să asigure corecta aplicare a acestora, (...) sau organizarea corespunzătoare a unor activități.” (a se vedea M. Constantinescu, I. Deleanu, A. Iorgovan, I. Muraru, F. Vasilescu, I. Vida, *Constituția României — comentată și adnotată*, București, 1992, p. 238) Deci, hotărârile Guvernului se adoptă întotdeauna în baza legii, fiind *secundum legem* și urmărind organizarea executării și executarea în concret a legii sau, cu alte cuvinte, punerea în aplicare sau ducerea la îndeplinire a legilor. (a se vedea I. Muraru, E. S. Tănăsescu etc. *Constituția României. Comentariu pe articole*, București, 2008, p. 1002).

Astfel, dispozițiile de lege criticate reglementând posibilitatea Guvernului de a emite pe calea actelor normative inferioare legii de norme interpretative cu caracter oficial nu contravin dispozițiilor art. 1 alin. (3)—(5), art. 61 alin. (1), art. 108 alin. (2) din Constituție. De asemenea, nu se poate conchide neconstituționalitatea dispozițiilor criticate din faptul că actele normative ierarhic inferioare adaugă, modifică sau contravin prevederilor Codului fiscal.

În cazul în care normele metodologice de aplicare a Codului fiscal (aprobat prin hotărâre a Guvernului) încalcă legea sau adaugă la dispozițiile legii, acestea pot fi atacate în fața instanței de contencios administrativ, care, verificând conținutul hotărârii Guvernului, poate să statueze, cu ocazia efectuării controlului specific, asupra conformității dispozițiilor acestora cu actul normativ cu forță juridică superioară.

În ceea ce privește invocarea prevederilor constituționale ale art. 16 alin. (2), art. 56, art. 73 alin. (1), art. 115 alin. (6), art. 124 alin. (3), art. 126 alin. (3) și art. 139 alin. (1), Curtea constată că acestea nu au incidență în cauza dedusă controlului de constituționalitate.

Magistrat-asistent,
Daniela Ramona Marițiu

HOTĂRÂRI ALE GUVERNULUI ROMÂNIEI

GUVERNUL ROMÂNIEI

HOTĂRÂRE

privind completarea art. 2 din Hotărârea Guvernului nr. 945/2011 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 153/2011 privind măsuri de creștere a calității arhitectural-ambientale a clădirilor

În temeiul art. 108 din Constituția României, republicată,

Guvernul României adoptă prezenta hotărâre.

Articol unic. — După alineatul (1²) al articolului 2 din Hotărârea Guvernului nr. 945/2011 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 153/2011 privind măsuri de creștere a calității arhitectural-ambientale a clădirilor, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 712 din 10 octombrie 2011, cu completările ulterioare, se introduce un nou alineat, alineatul (1³), cu următorul cuprins:

„(1³) Pentru anul 2014, plafonul total al garanțiilor care pot fi emise potrivit art. 22 alin. (1) din Legea nr. 153/2011, cu modificările și completările ulterioare, este de 100 milioane lei.”

PRIM-MINISTRU

VICTOR-VIOREL PONTA

Contrasemnează:

Viceprim-ministru,

ministrul finanțelor publice,

Daniel Chițoiu

Viceprim-ministru,

ministrul dezvoltării regionale

și administrației publice,

Nicolae-Liviu Dragnea

Ministrul delegat pentru buget,

Liviu Voinea

București, 7 ianuarie 2014.

Nr. 1.

GUVERNUL ROMÂNIEI

HOTĂRÂRE

privind completarea art. 4 din Normele de implementare a Programului de sprijin pentru beneficiarii proiectelor în domenii prioritare pentru economia românească, finanțate din instrumentele structurale ale Uniunii Europene alocate României, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 175/2010

În temeiul art. 108 din Constituția României, republicată,

Guvernul României adoptă prezenta hotărâre.

Articol unic. — După alineatul (2³) al articolului 4 din Normele de implementare a Programului de sprijin pentru beneficiarii proiectelor în domenii prioritare pentru economia românească, finanțate din instrumentele structurale ale Uniunii Europene alocate României, aprobate prin Hotărârea Guvernului

nr. 175/2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 162 din 12 martie 2010, cu modificările și completările ulterioare, se introduce un nou alineat, alineatul (2⁴), cu următorul cuprins:

„(2⁴) Pentru anul 2014, plafonul total al garanțiilor care pot fi emise potrivit art. 4 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 9/2010, aprobată prin Legea nr. 120/2010, cu modificările și completările ulterioare, este de 100 milioane euro.”

PRIM-MINISTRU

VICTOR-VIOREL PONTA

Contrasemnează:

Viceprim-ministru,
ministru finanțelor publice,

Daniel Chițoiu

Viceprim-ministru,
ministru dezvoltării regionale
și administrației publice,

Nicolae-Liviu Dragnea

Ministru delegat pentru buget,

Liviu Voinea

București, 7 ianuarie 2014.

Nr. 2.

GUVERNUL ROMÂNIEI

HOTĂRÂRE

**privind completarea art. 2 din Hotărârea Guvernului
nr. 736/2010 pentru aprobarea Normelor de aplicare
a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 69/2010
privind reabilitarea termică a clădirilor de locuit cu finanțare
prin credite bancare cu garanție guvernamentală**

În temeiul art. 108 din Constituția României, republicată,

Guvernul României adoptă prezenta hotărâre.

Articol unic. — După alineatul (1³) al articolului 2 din Hotărârea Guvernului nr. 736/2010 pentru aprobarea Normelor de aplicare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 69/2010, privind reabilitarea termică a clădirilor de locuit cu finanțare prin credite bancare cu garanție guvernamentală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 537 din 2 august 2010, cu modificările și completările ulterioare, se introduce un nou alineat, alineatul (1⁴), cu următorul cuprins:

„(1⁴) Pentru anul 2014, plafonul total al garanțiilor care pot fi emise potrivit art. 16 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 69/2010, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 76/2011, este de 50 milioane lei.”

PRIM-MINISTRU

VICTOR-VIOREL PONTA

Contrasemnează:

Viceprim-ministru,
ministru finanțelor publice,

Daniel Chițoiu

Viceprim-ministru,
ministru dezvoltării regionale
și administrației publice,

Nicolae-Liviu Dragnea

Ministru delegat pentru buget,

Liviu Voinea

București, 7 ianuarie 2014.

Nr. 3.

ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE

MINISTERUL DEZVOLTĂRII REGIONALE ȘI ADMINISTRAȚIEI PUBLICE
AGENȚIA NAȚIONALĂ A FUNCȚIONARILOR PUBLICI

ORDIN

privind aprobarea modalității de desfășurare a Programului de formare specializată pentru ocuparea unei funcții publice corespunzătoare categoriei înalților funcționari publici pentru anul 2013

Având în vedere prevederile:

— art. 6 alin. (1) lit. f) din Hotărârea Guvernului nr. 1.000/2006 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale a Funcționarilor Publici, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

— art. 26 alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și desfășurarea programului de formare specializată pentru ocuparea unei funcții publice corespunzătoare categoriei înalților funcționari publici, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 832/2007, cu modificările și completările ulterioare;

— Ordinului viceprim-ministrului, ministrul dezvoltării regionale și administrației publice, nr. 3.106/2013 privind aprobarea cifrei anuale de școlarizare și a cuantumului taxei de participare la Programul de formare specializată pentru ocuparea unei funcții publice corespunzătoare categoriei înalților funcționari publici pentru anul 2013,

în temeiul prevederilor art. 21 alin. (2) din Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și ale art. 12 alin. (6) din Hotărârea Guvernului nr. 1.000/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare,

președintele Agenției Naționale a Funcționarilor Publici emite prezentul ordin.

Art. 1. — Se aprobă modalitatea de desfășurare a publici pentru anul 2013, conform anexei care face parte integrantă din prezentul ordin.

Programului de formare specializată pentru ocuparea unei
funcții publice corespunzătoare categoriei înalților funcționari

Art. 2. — Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al
României, Partea I.

Președintele Agenției Naționale a Funcționarilor Publici,

Eugen Coifan

București, 20 decembrie 2013.

Nr. 4.137.

ANEXĂ

Modalitatea de desfășurare a Programului de formare specializată pentru ocuparea unei funcții publice corespunzătoare categoriei înalților funcționari publici pentru anul 2013

Nr. crt.	Module	Durată (zile/ore) (3 zile/ 24 de ore)	Perioade de desfășurare	
			Grupa 1	Grupa 2
1	Managementul resurselor umane în administrația publică	24	22.01—24.01.2014	29.01—31.01.2014
2	Management financiar și bugetar	24	5.02—7.02.2014	12.02—14.02.2014
3	Comunicare și imagine publică	24	19.02—21.02.2014	26.02—28.02.2014
4	Administrația publică în contextul integrării în UE	24	5.03—7.03.2014	12.03—14.03.2014
5	Management strategic și politici publice	24	19.03—21.03.2014	26.03—28.03.2014
6	Management public și abilități manageriale	24	2.04—4.04.2014	9.04- 11.04.2014
7	Management de proiect și fonduri structurale	24	7.05—9.05.2014	14.05—16.05.2014
8	Administrație publică modernă și eficientă	24	21.05—23.05.2014	28.05—30.05.2014
9	Total ore program (24 de zile)	192		
10	• Evaluarea finală		9.06—11.06.2014	
11	• Restanțe		16.06.2014	

ACTE ALE CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
MAREA CAMERĂ

HOTĂRÂREA

din 9 iulie 2013

În Cauza Sindicatul „Păstorul cel Bun” împotriva României

Strasbourg

(Cererea nr. 2.330/09)

Hotărârea este definitivă. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În Cauza Sindicatul „Păstorul cel Bun” împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, reunită în Marea Cameră compusă din Dean Spielmann, președinte, Guido Raimondi, Mark Villiger, Isabelle Berro-Lefèvre, Boštjan M. Zupančič, Elisabeth Steiner, Danutė Jočienė, Dragoljub Popović, George Nicolaou, Luis López Guerra, Ledi Bianku, Vincent A. de Gaetano, Angelika Nußberger, Linos-Alexandre Sicilianos, Erik Møse, Helena Jäderblom, Krzysztof Wojtyczek, judecători, și Michael O’Boyle, grefier adjunct, după ce a deliberat în camera de consiliu la 7 noiembrie 2012 și la 5 iunie 2013, pronunță prezenta hotărâre, adoptată la această ultimă dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află Cererea nr. 2.330/09 îndreptată împotriva României, prin care Sindicatul „Păstorul cel Bun” a sesizat Curtea la 30 decembrie 2008 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*). Președintele Marii Camere a aprobat cererea de nedivulgare a identității, formulată de către membrii sindicatului reclamant (art. 47 § 3 din Regulamentul Curții).

2. Sindicatul reclamant, care a beneficiat de asistență judiciară, a fost reprezentat de R. Chiriță, avocat în Cluj-Napoca. Guvernul român (*Guvernul*) a fost reprezentat de agentul guvernamental, doamna C. Brumar, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Sindicatul reclamant susținea că respingerea cererii sale de înscriere ca sindicat a adus atingere dreptului membrilor săi de a constitui sindicate, garantat prin art. 11 din Convenție.

4. Cererea a fost repartizată Secției a treia a Curții (art. 52 § 1 din Regulament). La 31 ianuarie 2012, o cameră a secției respective, compusă din Josep Casadevall, Egbert Myjer, Ján Šikuta, Ineta Ziemele, Nona Tsotsoria, Mihai Poalelungi, Kristina Pardalos, judecători, și Santiago Quesada, grefier de secție, a pronunțat o hotărâre. În unanimitate, camera a declarat cererea admisibilă și, cu o majoritate de 5 voturi pentru și două contra, a hotărât că a fost încălcat art. 11 din Convenție.

5. La 9 iulie 2012, în urma unei cereri formulate de Guvern la 27 aprilie 2012, Colegiul Marii Camere a decis trimiterea cauzei în fața Marii Camere, în temeiul art. 43 din Convenție.

6. Compunerea Marii Camere a fost stabilită în conformitate cu art. 27 § 2 și § 3 din Convenție și art. 24 din Regulament. În urma abținerii domnului Corneliu Bîrsan, judecător ales să reprezinte România (art. 28 din Regulament), președintele Marii Camere a desemnat-o pe Angelika Nußberger în calitate de judecător *ad-hoc* (art. 26 § 4 din Convenție și art. 29 § 1 din Regulament).

7. Atât sindicatul reclamant, cât și Guvernul au depus observații scrise suplimentare (art. 59 § 1 din Regulament).

8. Au primit încuviințarea de a interveni în procedura scrisă (art. 36 § 2 din Convenție și art. 44 § 2 din Regulament) organizația neguvernamentală *European Centre for Law and Justice* și Arhiepiscopia Craiovei, în calitate de terți intervenienți încă din fața camerei, Patriarhia Moscovei, organizațiile neguvernamentale *Becket Fund* și *International Center for Law*

and Religion Studies, precum și guvernul moldovean, cel polonez, cel georgian și cel grec.

9. La 7 noiembrie 2012 a avut loc o ședință publică la Palatul Drepturilor Omului din Strasbourg (art. 59 § 3 din Regulament).

S-au înfățișat:

• pentru Guvern:

— doamna C. Brumar,	agent;
— doamna I. Cambrea,	coagent;
— domnul D. Dumitrache,	consilier;
— doamna A. Neagu,	consilier;

• pentru reclamant:

— R. Chiriță, avocat,	consilier;
— I. Gruia, avocat,	consilier;
— doamna O. Chiriță,	consilier.

Curtea a ascultat declarațiile lui R. Chiriță și ale doamnelor Brumar și Neagu.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

10. La 4 aprilie 2008, 32 de preoți ortodocși din parohiile Mitropoliei Olteniei, majoritatea aparținând Arhiepiscopiei Craiovei (Regiunea Sud-Vest a României), împreună cu 3 salariați neclericali ai aceleiași arhiepiscopii, reușiți în adunare generală, au decis să constituie Sindicatul „Păstorul cel Bun”. Pasajele relevante din statutul adoptat cu această ocazie prevăd următoarele:

„Scopul sindicatului personalului clerical și neclerical care își desfășoară activitatea în parohii sau în alte structuri ecleziastice aparținând jurisdicției administrative și teritoriale a Mitropoliei Olteniei este liber definit. Acesta constă în reprezentarea și apărarea drepturilor și a intereselor profesionale, economice, sociale și culturale ale membrilor clerici și laici ai sindicatului în raporturile lor cu ierarhia Bisericii și Ministerul Culturii și Cultelor.

Pentru realizarea acestui scop, sindicatul urmărește:

a) să asigure respectarea drepturilor fundamentale ale membrilor săi la muncă, demnitate, protecție socială, securitatea muncii, odihnă, asigurări sociale, ajutor în caz de șomaj, drepturi de pensie și la celelalte drepturi prevăzute de legislația în vigoare;

b) să asigure fiecărui membru al sindicatului un loc de muncă ce corespunde formării sale profesionale și competențelor sale;

c) să asigure respectarea prevederilor legale privind durata concediilor și a zilelor de odihnă;

d) să asigure promovarea liberei inițiative, a concurenței și a libertății de exprimare a membrilor săi;

e) să asigure aplicarea și respectarea cu strictețe a prevederilor legale privind protecția muncii și a drepturilor conexe;

f) să aplice integral dispozițiile Legii nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor, ale Statutului Bisericii Ortodoxe Române și ale sfintelor canoane ale Bisericii Ortodoxe Române;

g) să negocieze cu Arhiepiscopia și Mitropolia contractele colective și individuale de muncă ce trebuie să prevadă expres toate drepturile și obligațiile clericilor și ale laicilor;

h) să asigure protecția președintelui și a reprezentanților sindicatului în cursul și ulterior expirării mandatului acestora;

i) să asigure reprezentarea sindicatului la toate nivelurile și în toate forurile de decizie, conform prevederilor legale în vigoare;

j) să folosească petiția, demonstrația și greva ca mijloace de apărare a intereselor membrilor săi și pentru apărarea demnității lor și a drepturilor lor fundamentale;

k) să acționeze în justiție persoanele fizice sau juridice care nu respectă legislația muncii, dreptul sindical sau dispozițiile contractului colectiv semnat la nivelul Mitropoliei ori ale contractelor de muncă în cazul în care litigiile corespunzătoare nu au putut fi soluționate prin negociere;

l) să asigure respectarea și aplicarea prevederilor legale privind salarizarea și garantarea unor condiții de trai decente;

m) să lucreze pentru ca personalul clerical și neclerical să poată beneficia de toate drepturile de care beneficiază alte categorii sociale;

n) să înființeze case de ajutor reciproc;

o) să editeze și să imprime publicații pentru informarea membrilor săi și apărarea intereselor lor;

p) să înființeze și să administreze, cu respectarea prevederilor legale și în interesul membrilor săi, organisme de cultură, de învățământ și de cercetare în domeniul activității sindicale, instituții sociale și instituții socioeconomice;

r) să constituie fonduri pentru ajutorarea membrilor săi;

s) să organizeze și să finanțeze activități religioase;

ș) să formuleze propuneri pentru alegerile organizate în structurile locale ale Bisericii și să propună participarea în Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a unui preot, membru al sindicatului;

t) să solicite Arhiepiscopiei să prezinte în cadrul adunării preoților un raport privind veniturile și cheltuielile acestuia;

ț) să solicite Consiliului Arhiepiscopiei să comunice, trimestrial sau anual, deciziile luate cu privire la numiri, transferuri și alocări bugetare.”

11. În temeiul Legii sindicatelor nr. 54/2003, președintele ales al sindicatului a solicitat Judecătoriei Craiova dobândirea personalității juridice de către sindicat și înscrierea acestuia în registrul special al sindicatelor, susținând că cererea de înscriere era conformă Legii nr. 54/2003 și precizând că Legea nr. 489/2006 nu interzicea constituirea unui sindicat.

12. Ministerul Public, reprezentantul statului în procedură, s-a pronunțat în favoarea cererii de înscriere, considerând că prin constituirea unui sindicat de către membrii personalului clerical și neclerical nu se încălca nicio dispoziție legislativă. Ministerul a adăugat că, întrucât membrii sindicatului erau salariați care își exercitau atribuțiile în baza unor contracte de muncă, aceștia aveau, ca orice alt salariat, dreptul de asociere în sindicate pentru apărarea drepturilor lor.

13. Arhiepiscopia Craiovei, terț intervenient în procedură, a confirmat că membrii sindicatului erau salariați ai Arhiepiscopiei, dar a afirmat că, fără acordul și binecuvântarea chiriarhului (în continuare *aprobare*), constituirea sindicatului era interzisă prin Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, recunoscut prin Hotărârea Guvernului nr. 53/2008.

Arhiepiscopia a adăugat că, în temeiul statutului menționat, preoții nu pot să compare în fața instanțelor civile, nici măcar în cauze de interes personal, fără aprobarea prealabilă scrisă a chiriarhului. Precizând că aceștia prezidau adunările și consiliile de conducere ale parohiilor lor, Arhiepiscopia susținea că, prin urmare, aceștia nu se puteau constitui într-un sindicat, Legea nr. 54/2003 interzicând acest lucru persoanelor cu funcții de conducere. În cele din urmă, Arhiepiscopia a depus la dosar declarații scrise prin care 8 membri ai sindicatului își exprimau dorința de a nu mai face parte din acesta.

14. Constatând că cererea de înscriere îndeplinea condițiile de formă prevăzute de Legea nr. 54/2003, judecătoria a considerat că se impunea examinarea cererii în raport cu art. 2 și 3 din legea respectivă, cu art. 39 din Codul muncii, art. 40 din Constituție, art. 22 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, precum și cu art. 11 din Convenția europeană a drepturilor omului.

15. Prin Hotărârea din 22 mai 2008, judecătoria a admis cererea sindicatului și a dispus înscrierea acestuia în registrul special al sindicatelor, conferindu-i astfel personalitate juridică.

16. Pasajele relevante ale hotărârii prevăd următoarele:

„Terțul intervenient susține că cererea de constituire a sindicatului contravine legilor speciale privind libertatea religioasă și regimul juridic al cultelor, precum și, în lipsa binecuvântării chiriarhului și a aprobării scrise prealabile pentru a compărea în fața instanței civile (obligatorie chiar și în cauze de interes personal), a Statutului Bisericii Ortodoxe Române.

Având în vedere prevederile Statutului Bisericii, precum și dispozițiile Legii nr. 489/2006 privind libertatea religioasă, instanța respinge susținerile terțului intervenient, pe care le consideră nefondate, pentru motivele de mai jos.

Instanța reține că, în temeiul art. 5 alin. (4) din Legea nr. 489/2006, în activitatea lor, cultele, asociațiile religioase și grupările religioase au obligația să respecte Constituția și legile țării și să nu aducă atingere securității publice, ordinii, sănătății și moralei publice, precum și drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Instanța constată, de asemenea, că Statutul Bisericii, astfel cum a fost recunoscut prin Hotărârea Guvernului nr. 53/2008, nu interzice expres constituirea unui sindicat al membrilor personalului clerical și neclerical în sensul legislației muncii. Însă terțul intervenient, care susține că dreptul de a constitui un sindicat este condiționat de obținerea binecuvântării chiriarhului, nu a contestat faptul că membrii fondatori ai sindicatului sunt salariați cu contracte de muncă.

Argumentele terțului intervenient au fost analizate în lumina, pe de o parte, a art. 7—10 din Legea privind libertatea religioasă, care recunoaște rolul important al Bisericii Ortodoxe Române și autonomia acesteia în materia organizării și funcționării, iar pe de altă parte, în lumina art. 1 alin. (2) din legea menționată, care prevede că «nimeni nu poate fi împiedicat sau constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă contrară convingerilor sale» și «nici nu poate fi supus vreunei discriminări, urmărit sau pus într-o situație de inferioritate pentru credința, apartenența ori neapartenența sa la o grupare, asociație religioasă sau un cult ori pentru exercitarea, în condițiile prevăzute de lege, a libertății religioase».

Din moment ce clericii și laicii sunt recunoscuți ca salariați, legea le garantează dreptul de a constitui un sindicat. Acest drept nu poate fi supus niciunei restrângeri bazate pe apartenența religioasă și nici aprobării prealabile a forurilor ierarhice.

În opinia instanței, principiul subordonării ierarhice și al ascultării pe care le enunță statutul nu poate servi ca temei pentru restrângerea dreptului de a constitui un sindicat: singurele restrângeri admisibile în materie sunt cele care sunt prevăzute de lege și care, într-o societate democratică,

constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei ori a drepturilor și a libertăților altora.

Argumentul pe care terțul intervenient îl formulează pe baza faptului că solicitantii nu au obținut aprobarea chiriului pentru a compărea în fața instanțelor civile trebuie de asemenea respins, având în vedere că, în conformitate cu art. 21 din Constituție, «orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime» și «nicio lege nu poate îngreuna exercitarea acestui drept».

Constituirea sindicatului nu relevă neapărat existența unui curent divergent în cadrul Bisericii Ortodoxe Române, care ar încălca ierarhia și regulile pe care aceasta le impune; din contră, ar putea contribui la stabilirea unui dialog între angajator și angajați cu privire la negocierea contractelor de muncă, respectarea timpului de muncă și a timpului de odihnă și a normelor de salarizare, la protecția sănătății și siguranța muncii, la formarea profesională, asigurarea medicală, precum și la dreptul de a alege reprezentanți și de a fi aleși în structurile de decizie, cu respectarea caracterului specific al Bisericii și a misiunii sale religioase, spirituale, culturale, educative, sociale și caritabile.

Ținând seama de cele de mai sus, instanța, în temeiul art. 15 din Legea nr. 54/2003, admite cererea, respinge excepția ridicată de terțul intervenient, acordă personalitate juridică sindicatului și dispune înscrierea acestuia în registrul special al sindicatelor.”

17. Arhiepiscopia a atacat hotărârea, susținând că prevederile legale interne și internaționale pe care aceasta era întemeiată nu erau aplicabile în speță. Invocând art. 29 din Constituție, care garantează libertatea credințelor religioase și autonomia cultelor, Arhiepiscopia a argumentat că principiul libertății religioase nu poate fi subminat de alte principii constituționale, în special cel al libertății de asociere, inclusiv libertatea sindicală.

18. Aceasta considera că apariția, în structura Bisericii, a unei organizații de tip sindical pentru personalul clerical aducea o atingere gravă libertății cultelor de a se organiza conform propriei tradiții. Potrivit acesteia, hotărârea judecătorească adăugase instituțiilor ecleziastice existente o instituție nouă, sindicatul preoților, aducând astfel atingere autonomiei cultelor, recunoscute prin Constituție.

19. Arhiepiscopia critica totodată obiectivele sindicatului, considerând că acestea contraveneau obligațiilor formulate în „fișa postului” și acceptate de preoți în temeiul „mărturisirii de credință”. Aceasta sublinia că toți preoții se angajaseră, la hirotonie, să respecte toate prevederile statutului, regulile de funcționare a instanțelor disciplinare și de judecată bisericească, precum și hotărârile Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, ale Adunării parohiale și ale Consiliului parohial.

20. În iunie 2008, Sfântul Sinod a declarat inițiativele preoților din diverse regiuni ale țării pentru constituirea de sindicate ca fiind contrare legii, canoanelor și Statutului Bisericii.

21. Prin Hotărârea definitivă din 11 iulie 2008, Tribunalul Dolj a admis apelul formulat de Arhiepiscopie și a anulat înscrierea sindicatului.

22. Pasajele relevante ale hotărârii prevăd următoarele:

„Biserica Ortodoxă Română este organizată și funcționează conform Statutului recunoscut prin Hotărârea Guvernului nr. 53/2008. Acest statut interzice preoților să înființeze asociații, fundații sau organizații de orice fel, așadar inclusiv sindicate. Această interdicție are ca scop apărarea drepturilor și a libertăților Bisericii Ortodoxe Române, permițându-i să păstreze tradiția ortodoxă și dogmele sale fondatoare.

Conform art. 6 alin. (2) din Legea nr. 54/2003, statutele nu pot să conțină prevederi contrare Constituției și legilor.

Constituirea unui sindicat ar pune structurile de consultare și deliberare prevăzute de statut într-o situație în care s-ar vedea înlocuite sau constrânse să lucreze cu un organism nou (sindicatul) străin de tradiția Bisericii și codurile canonice în materie de consultare și luare a deciziei.

Libertatea de organizare a cultelor este recunoscută prin Constituție și prin Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor. Fiecare cult își definește propriul statut, care prevede organizarea internă, drepturile și obligațiile membrilor săi, modalitățile de luare a deciziei și funcționarea instanțelor disciplinare.

Conform prevederilor art. 14 lit. (w) [din Statutul Bisericii Ortodoxe], Sfântul Sinod hotărăște înființarea, organizarea și desființarea asociațiilor și fundațiilor bisericești cu caracter național care sunt constituite și conduse de către Biserica Ortodoxă Română; [aceasta] acordă sau retrage binecuvântarea (aprobarea) pentru înființarea, organizarea și desființarea asociațiilor și fundațiilor ortodoxe din Patriarhia Română care au conducere proprie și activează în eparhiile acesteia.

Din dispozițiile sus-menționate, care nu fac referire la sindicate, reiese că asociațiile și fundațiile au caracter ecleziastic și național.

Pe de altă parte, din art. 50 lit. (e) al Statutului Bisericii Ortodoxe rezultă că preoții pot reprezenta parohiile lor în justiție numai cu aprobarea prealabilă scrisă a chiriului. În aceeași măsură, în virtutea jurământului de ascultare (subordonare) față de chiriul deus la hirotonie, membrii personalului clerical pot sta în justiție în cauze de interes personal numai cu aprobarea prealabilă scrisă a chiriului.

Conform Legii nr. 54/2003, persoanele care dețin funcții de conducere, funcții de demnitate publică, conform legii, magistrații, cadrele militare, agenții de poliție și membrii forțelor speciale nu pot constitui organizații sindicale.

În speță, Statutul definește parohia, care este o subdiviziune a Bisericii Ortodoxe, ca fiind «comunitatea creștinilor ortodocși, clerici și mireni, situată pe un anumit teritoriu și subordonată centrului eparhial din punct de vedere canonic, juridic, administrativ și patrimonial, condusă de un preot paroh».

Din examinarea listei parohilor în litigiu în prezenta cauză reiese că aceștia se află la conducerea adunărilor și consiliilor propriilor parohii. Întrucât dețin funcții de conducere și beneficiază în această calitate de sporuri în conformitate cu dispozițiile sus-menționate, aceștia nu pot constitui sindicate.

Ținând seama de cele de mai sus, instanța admite apelul, anulează hotărârea și respinge cererea de înscriere a sindicatului.”

23. La 29 septembrie 2008, încercarea de constituire a sindicatului reclamant a făcut obiectul unor discuții în cadrul Sinodului Mitropoliei Olteniei. Acesta a hotărât că, dacă membrii sindicatului ar adresa o cerere Curții, aceștia ar trebui sancționați și aduși în fața instanțelor disciplinare. În consecință, respectivii au fost convocați la sediul Arhiepiscopiei, unde unii dintre aceștia au semnat declarații de renunțare la cerere.

24. Prin scrisoarea din 21 iunie 2010, Cancelaria Patriarhiei Române, reamintind Arhiepiscopiei că preoților le este interzis să sesizeze instanțele interne și internaționale fără aprobarea forurilor ierarhice, i-a solicitat acesteia să ceară preoților declarații scrise de renunțare la cerere și, în caz de refuz, să îi aducă în fața instanțelor disciplinare. Deși au semnat declarațiile respective, unii preoți au informat Curtea că își mențin cererea introdusă în numele sindicatului.

25. La 19 aprilie 2010, 3 preoți care fuseseră membri ai sindicatului reclamant au înființat, împreună cu alte 5 persoane, asociația „Apostolia”. Aceasta a primit aprobarea Arhiepiscopiei Craiovei, care i-a pus la dispoziție un sediu social. Aceasta a fost înscrisă la Judecătoria Craiova la 8 iunie 2010.

26. Obiectivele asociației, definite în statutul acesteia, sunt următoarele: educarea persoanelor în spiritul moralei ortodoxe; promovarea spiritului de solidaritate între clerici și credincioși; strângerea de fonduri pentru publicarea de documente în apărarea credinței și tradițiilor; organizarea și susținerea de activități culturale, religioase și sociale; luarea de poziție împotriva evenimentelor, inițiativelor și manifestărilor care denigrează morala creștină, credința ortodoxă, identitatea națională și tradițiile; folosirea mijloacelor legale pentru comunicarea hotărârilor sale privind apărarea intereselor pastorale, sociale și profesionale.

II. Dreptul și practica interne și internaționale relevante

A. Dreptul și practica interne

1. Constituția

27. Dispozițiile relevante din Constituție prevăd următoarele:

Art. 29

„(1) Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngrădite sub nicio formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale.

(2) Libertatea conștiinței este garantată; ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc.

(3) Cultele religioase sunt libere și se organizează potrivit statutelor proprii, în condițiile legii.

(4) În relațiile dintre culte sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau acțiuni de învrăjbire religioasă.

(5) Cultele religioase sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistenței religioase în armată, în spitale, în penitenciare, în azile și în orfeline. [...]”

Art. 40

„(1) Cetățenii se pot asocia liber în partide politice, în sindicate, în patronate și în alte forme de asociere. [...]”

Art. 41

„(1) Dreptul la muncă nu poate fi îngrădit. Alegerea profesiei, a meseriei sau a ocupației, precum și a locului de muncă este liberă.

(2) Salariații au dreptul la măsuri de protecție socială. Acestea privesc securitatea și sănătatea salariaților, regimul de muncă al femeilor și al tinerilor, instituirea unui salariu minim brut pe țară, repausul săptămânal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiții deosebite sau speciale, formarea profesională, precum și alte situații specifice, stabilite prin lege.

(3) Durata normală a zilei de lucru este, în medie, de cel mult 8 ore.

(4) La muncă egală, femeile au salariu egal cu bărbații.

(5) Dreptul la negocieri colective în materie de muncă și caracterul obligatoriu al convențiilor colective sunt garantate.”

2. Legea sindicatelor nr. 54/2003

28. Legea sindicatelor nr. 54/2003, în vigoare la momentul faptelor, a fost înlocuită de Legea dialogului social nr. 62/2011, care a reluat dispozițiile anterioare referitoare la libertatea sindicală. Aceste dispoziții aveau următorul conținut:

Art. 2

„(1) Persoanele încadrate în muncă și funcționarii publici au dreptul să constituie organizații sindicale și să adere la acestea [...]”

(2) Pentru constituirea unei organizații sindicale este necesar un număr de cel puțin 15 persoane din aceeași ramură sau profesiune, chiar dacă își desfășoară activitatea la angajatori diferiți.

(3) Nicio persoană nu poate fi constrânsă să facă sau să nu facă parte, să se retragă sau nu dintr-o organizație sindicală. [...]”

Art. 4

„Persoanele care dețin funcții de conducere, funcții de demnitate publică, conform legii, magistrații, personalul militar din aparatul Ministerului Apărării Naționale și Ministerului de Interne, Ministerului Justiției, Serviciului Român de Informații, Serviciului de Protecție și Pază, Serviciului de Informații Externe și Serviciului de Telecomunicații Speciale, precum și din unitățile aflate în subordinea acestora nu pot constitui organizații sindicale.”

Art. 6

„[...] (2) Statutele nu pot să conțină prevederi contrare Constituției și legilor.”

Art. 14

„(1) Pentru dobândirea personalității juridice de către organizația sindicală, împuternicitul special al membrilor fondatori ai sindicatului, prevăzut în procesul-verbal de constituire, trebuie să depună o cerere de înscriere la judecătoria în a cărei rază teritorială își are sediul aceasta.

(2) La cererea de înscriere a organizației sindicale se anexează originalul și câte două copii certificate de reprezentantul legal de pe următoarele acte:

a) procesul-verbal de constituire a organizației sindicale, semnat de cel puțin 15 membri fondatori;

b) statutul organizației sindicale;

c) lista membrilor din organul de conducere [...];

d) procura autentică a împuternicitului special [...].”

Art. 15

„(1) Judecătoria competentă, potrivit art. 14 alin. (1), la primirea cererii de înscriere este obligată ca, în termen de cel mult 5 zile de la înregistrarea acesteia, să examineze:

a) dacă s-au depus actele prevăzute la art. 14 alin. (2);

b) dacă actul constitutiv și statutul organizației sindicale sunt conforme prevederilor legale în vigoare.

(2) În cazul în care constată că cerințele legale pentru constituirea organizației sindicale nu sunt îndeplinite, președintele completului de judecată îl citează în camera de consiliu pe împuternicitul special prevăzut la art. 14 alin. (1), căruia îi solicită, în scris, remedierea neregularităților constatate, în termen de cel mult 7 zile.

(3) În cazul în care sunt întrunite cerințele prevăzute la alin. (1), instanța va proceda la soluționarea cererii în termen de 10 zile, cu citarea împuternicitului special al membrilor fondatori ai organizației sindicale.

(4) Instanța pronunță o hotărâre motivată de admitere sau de respingere a cererii.

(5) Hotărârea judecătorească se comunică semnatarului cererii de înscriere, în termen de cel mult 5 zile de la pronunțare.”

Art. 16

„(1) Hotărârea judecătorească este supusă numai recursului. [...]”

Art. 27

„În vederea realizării scopului pentru care sunt constituite, organizațiile sindicale au dreptul să folosească mijloace specifice, cum sunt: negocierile, procedurile de soluționare a litigiilor prin mediere, arbitraj sau conciliere, petiția, protestul, mitingul, demonstrația și greva, potrivit statutelor proprii și în condițiile prevăzute de lege.”

Art. 28

„(1) Organizațiile sindicale apără drepturile membrilor lor, ce decurg din legislația muncii [...], contractele colective de muncă și contractele individuale de muncă [...] în fața instanțelor judecătorești, organelor de jurisdicție, a altor instituții sau autorități ale statului [...].

(2) În exercitarea atribuțiilor prevăzute la alin. (1) organizațiile sindicale au dreptul de a întreprinde orice acțiune prevăzută de

lege, inclusiv de a formula acțiune în justiție în numele membrilor lor, fără a avea nevoie de un mandat expres din partea celor în cauză [...].”

Art. 29

„Organizațiile sindicale pot adresa autorităților publice competente, potrivit art. 73 din Constituție, propuneri de legiferare în domeniile de interes sindical.”

Art. 30

„(1) Angajatorii au obligația de a invita delegații aleși ai organizațiilor sindicale reprezentative să participe în consiliile de administrație la discutarea problemelor de interes profesional, economic, social, cultural sau sportiv.

(2) În scopul apărării drepturilor și promovării intereselor profesionale, economice, sociale, culturale sau sportive ale membrilor, organizațiile sindicale reprezentative vor primi de la angajatori sau de la organizațiile acestora informațiile necesare pentru negocierea contractelor colective de muncă sau, după caz, pentru încheierea acordurilor privind raporturile de serviciu, în condițiile legii, precum și cele privind constituirea și folosirea fondurilor destinate îmbunătățirii condițiilor la locul de muncă, protecției muncii și utilităților sociale, asigurărilor și protecției sociale.

(3) Hotărârile consiliului de administrație sau ale altor organe asimilate acestora, privitoare la probleme de interes profesional, economic, social, cultural sau sportiv, vor fi comunicate în scris organizațiilor sindicale, în termen de 48 de ore de la data desfășurării ședinței.”

3. *Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor*

29. Dispozițiile relevante din Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor prevăd următoarele:

Art. 1

„(1) Statul român respectă și garantează dreptul fundamental la libertate de gândire, de conștiință și religioasă al oricărei persoane de pe teritoriul României, potrivit Constituției și tratatelor internaționale la care România este parte. [...]”

Art. 5

„[...] (3) Comunitățile religioase își aleg în mod liber structura asociațională în care își manifestă credința religioasă: cult, asociație religioasă sau grup religios, în condițiile prezentei legi.

(4) În activitatea lor, cultele, asociațiile religioase și grupările religioase au obligația să respecte Constituția și legile țării și să nu aducă atingere securității publice, ordinii, sănătății și moralei publice, precum și drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. [...]”

Art. 8

„(1) Cultele recunoscute sunt persoane juridice de utilitate publică. Ele se organizează și funcționează în baza prevederilor constituționale și ale prezentei legi, în mod autonom, potrivit propriilor statute sau coduri canonice. [...]”

Art. 10

„[...] (4) Statul sprijină, la cerere, prin contribuții, în raport cu numărul credincioșilor cetățeni români și cu nevoile reale de subzistență și activitate, salarizarea personalului clerical și neclerical aparținând cultelor recunoscute. [...]”

Art. 17

„(1) Calitatea de cult recunoscut de stat se dobândește prin hotărâre a Guvernului, la propunerea Ministerului Culturii și Cultelor, de către asociațiile religioase care, prin activitatea și numărul lor de membri, oferă garanții de durabilitate, stabilitate și interes public.

(2) Recunoașterea statutelor și a codurilor canonice se acordă în măsura în care acestea nu aduc atingere, prin

conținutul lor, securității publice, ordinii, sănătății și moralei publice sau drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.”

Art. 23

„(1) Cultele își aleg, numesc, angajează sau revocă personalul potrivit propriilor statute, coduri canonice sau reglementări.

(2) Personalul cultelor poate fi sancționat disciplinar pentru încălcarea principiilor doctrinare sau morale ale cultului, potrivit propriilor statute, coduri canonice sau reglementări. [...]”

Art. 24

„(1) Salariații și asigurații cultelor ale căror case de pensii sunt integrate în sistemul asigurărilor sociale de stat vor fi supuși prevederilor legislației privind asigurările sociale de stat. [...]”

Art. 26

„[...] (2) Pentru problemele de disciplină internă sunt aplicabile în mod exclusiv prevederile statutare și canonice.

(3) Existența organelor proprii de judecată nu înlătură aplicarea legislației cu privire la contravenții și infracțiuni în sistemul juridicțional.”

4. *Legea-cadru nr. 330/2009 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice*

30. Legea nr. 330/2009, care a fost înlocuită prin Legea-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, conținea prevederi referitoare la salarizarea personalului clerical și neclerical. Legea prevedea că statul și unitățile administrativ-teritoriale finanțează în integralitate salarizarea personalului clerical încadrat în structuri publice și în parte salarizarea personalului din conducerea cultelor recunoscute, precum și a personalului clerical sau neclerical al cultelor respective.

31. Astfel, statul acordă personalului clerical al comunităților religioase recunoscute o indemnizație lunară cu o valoare cuprinsă între 65% și 80% din salariul de bază stabilit conform legii pentru cadrele didactice din învățământul preuniversitar de stat. Personalul clerical care ocupă funcții mai înalte în ierarhie beneficiază de o indemnizație mai mare.

32. Astfel, se finanțează 16.602 posturi, repartizate pe culte în raport cu numărul credincioșilor, conform ultimului recensământ al populației. La ultimul recensământ (2011), 86% din locuitorii României s-au declarat creștini ortodocși. De la bugetul de stat se asigură totodată contribuțiile la asigurările sociale datorate de angajator pentru personalul său clerical.

33. Personalul neclerical primește o indemnizație lunară la nivelul salariului de bază minim brut pe țară. Indemnizația și toate contribuțiile sociale datorate de angajator pentru salariații respectivi se asigură de la bugetele locale. Legea prevede 19.291 de posturi pentru personalul neclerical, repartizate conform aceluiași criteriu demografic ca cel aplicat pentru personalul clerical (*supra*, pct. 32).

34. Personalul clerical și cel neclerical plătesc contribuțiile sociale calculate în raport cu salariul lor și beneficiază de drepturile aferente: asigurare socială de sănătate, asigurare de șomaj și drepturi de pensie. În 2010, salariul acestora a fost redus în aceeași proporție ca și cel al salariaților din sectorul public (respectiv o reducere de 25%, în vederea restabilirii echilibrului bugetar).

5. *Organizarea și reglementările interne ale Bisericii Ortodoxe Române*

35. Biserica Ortodoxă Română a devenit independentă în 1885. Aceasta întreține relații apropiate cu bisericile ortodoxe din alte țări.

36. În timpul regimului comunist, Legea nr. 177/1949 garanta libertatea religioasă, iar Biserica Ortodoxă Română a continuat să funcționeze sub controlul Ministerului Cultelor, care i-a aprobat Statutul în 1949. Salarizarea personalului acesteia era acordată de stat, conform prevederilor legale referitoare la funcționarii publici.

37. În prezent, Biserica Ortodoxă Română este organizată potrivit statutului propriu în conformitate cu Legea nr. 489/2006. Este condusă de un Patriarh și, în România, cuprinde 6 mitropolii, în care se grupează arhiepiscopii, episcopii și aproximativ 13.500 de parohii, deservite de circa 14.500 de preoți și diaconi.

38. Cea mai înaltă autoritate este Sfântul Sinod. Acesta se compune din Patriarh și toți ierarhii în funcție. Organizarea centrală mai cuprinde Adunarea Națională Bisericească (organismul central deliberativ alcătuit din câte 3 reprezentanți ai fiecărei eparhii) și Consiliul Național Bisericesc (organismul central executiv).

39. La nivel local, parohiile constituie comunitatea creștinilor ortodocși, clerici și mireni; acestea sunt persoane juridice de drept privat și utilitate publică, înregistrate la autoritățile administrative și fiscale, având dreptul la două coduri unice de înregistrare fiscală, atât pentru activitatea nonprofit, cât și pentru cea comercială. Preotul paroh este conducătorul administrației parohiale. Acesta este președintele Adunării parohiale (organismul deliberativ, compus din credincioșii majori ai parohiei), al Consiliului parohial (organismul executiv al Adunării parohiale) și al Comitetului parohial.

40. Actualul Statut pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române a fost adoptat de Sfântul Sinod la 28 noiembrie 2007 și recunoscut prin Hotărârea Guvernului nr. 53/2008.

41. Articolele relevante prevăd următoarele:

Art. 14 lit. w)

„[Sfântul Sinod] hotărăște înființarea, organizarea și desființarea asociațiilor și fundațiilor bisericești cu caracter național [...]; acordă sau retrage binecuvântarea (aprobarea) pentru înființarea, organizarea și desființarea asociațiilor și fundațiilor ortodoxe din Patriarhia Română care au conducere proprie și activează în eparhiile acesteia;”

Art. 43

„Parohia este comunitatea creștinilor ortodocși, clerici și mireni, situată pe un anume teritoriu și subordonată centrului eparhial din punct de vedere canonic, juridic, administrativ și patrimonial, condusă de un preot paroh numit de chiriarhul (arhiepiscopul sau episcopul) eparhiei respective.”

Art. 50

„În cadrul întregii slujiri preotești [...], parohul exercită următoarele atribuții:

a) săvârșește Sfânta Liturghie și Laudele bisericești în duminici, sărbători și în alte zile ale săptămânii [...] catehizează copiii, tineri și adulți conform îndrumărilor Centrului eparhial și asigură accesul zilnic în locașul de cult [...];

b) duce la îndeplinire toate dispozițiile prezentului statut, ale regulamentelor bisericești și ale organismelor bisericești centrale în ceea ce privește parohia;

c) duce la îndeplinire hotărârile organismelor eparhiale și dispozițiile autorității superioare bisericești (protopop, episcop sau arhiepiscop) referitoare la viața parohială;

d) întocmește și duce la îndeplinire prevederile programului anual al activităților pastoral-misionare, social-filantropice și administrativ-gospodărești ale parohiei, încunoștințând Centrul eparhial și pe credincioși de rezultatele acțiunilor întreprinse în acest sens;

e) cu aprobarea prealabilă scrisă a chiriarhului, reprezintă parohia în justiție, în fața autorităților locale și față de terți, personal sau prin delegați. În aceeași măsură, clericii din parohii, în virtutea jurământului de ascultare (subordonare) față de chiriarh depus la hirotonie, și, respectiv, monahii, în virtutea votului monahal al ascultării, pot să compare în fața instanțelor judecătorești numai cu aprobarea prealabilă scrisă a chiriarhului, inclusiv în cauze de interes personal;

f) convoacă și prezidează Adunarea parohială, Consiliul parohial și Comitetul parohial;

g) duce la îndeplinire hotărârile Adunării parohiale și ale Consiliului parohial;

h) ține registrul cu evidența tuturor parohienilor;

i) ține la zi evidența botezaților, cununaților și decedaților din parohie [...];

j) administrează patrimoniul parohiei în conformitate cu hotărârile Adunării parohiale și ale Consiliului parohial și controlează modul de administrare a bunurilor instituțiilor culturale, social-filantropice și fundamentale bisericești din parohie;

k) întocmește și ține la zi inventarul bunurilor parohiei [...].”

Art. 52

„[...] (4) Preoții, diaconii și cântăreții bisericești au drepturile și îndatoririle prevăzute de Sfintele canoane, prezentul statut, regulamentele bisericești și de hotărârile Centrului eparhial.”

Art. 88

„Chiriarhul [...]

n) numește, transferă și revocă personalul bisericesc clerical și neclerical [...]

v) asigură disciplina clerului și a celorlalte categorii de personal în eparhia sa, direct sau prin organisme eparhiale competente; [...].”

Art. 123

„(7) Raportul dintre personalul clerical și Centrul eparhial este unul de slujire și misiune liber asumată, conform mărturisirii (declarației) solemne publice rostite și semnate de către fiecare candidat înaintea hirotoniei într-un preot. La începerea activității pastorale în unitatea pentru care a fost numit, personalul bisericesc primește din partea chiriarhului o decizie prin care se reglementează drepturile și îndatoririle ce-i vor reveni.

(8) Fără binecuvântarea chiriarhului locului, preoților, diaconilor și călugărilor nu le este îngăduit să înființeze, să fie membri sau să participe în asociații, fundații și organizații de orice tip.

(9) În Biserica Ortodoxă Română, statutul de preot, diacon și călugăr este incompatibil cu exercitarea oricăror activități personale (private) cu caracter economic, financiar și comercial, care contravin moralei creștine și intereselor Bisericii.”

Art. 148

„(1) Instanțele disciplinare și de judecată bisericească pentru clericii de mir, preoți și diaconi în funcțiune și pensionari, precum și pentru cântăreți, în probleme doctrinare, morale, canonice și disciplinare sunt:

A. De judecare în fond:

a) Consistoriul disciplinar protopopesic;

b) Consistoriul eparhial.

B. De judecare în recurs:

Consistoriul mitropolitan, pentru cererile de recurs admise, în principiu, de Sinodul mitropolitan și de Sfântul Sinod. [...].”

Art. 150

„(1) Consistoriul disciplinar protopopesic funcționează ca instanță disciplinară [...] și ca organism de împăcare pentru neînțelegerile ivite în rândul personalului bisericesc, precum și între parohieni și preot.

(2) Dacă părțile nu s-au declarat împăcate prin hotărârea dată de Consistoriul disciplinar protopopesic, cazul se transferă, în ultimă instanță, la Consistoriul eparhial. [...].”

Art. 156

[...]

„(6) În virtutea autonomiei cultelor, prevăzută de lege, și a competențelor specifice lor, instanțele de judecată bisericească soluționează probleme de disciplină internă, iar hotărârile

instanțelor bisericești la toate nivelurile nu sunt atacabile în fața instanțelor civile.”

42. În cursul anului 2004, preoții parohi din cadrul Arhiepiscopiei Craiova au încheiat cu această arhiepiscopie contracte de muncă pe durată nedeterminată. Acestea prevedeau drepturile și obligațiile cu caracter general ale părților, precum și locul de muncă, postul ocupat, timpul de muncă, concediile de odihnă anuale și salariul lunar al preoților parohi. Fișa postului anexată contractului preciza obligațiile preoților parohi:

„Călăuzește spiritual credincioșii conform regulamentelor bisericești;

Săvârșește Sfânta Liturghie și Laudele bisericești în duminici și sărbătorile religioase; îi ascultă pe credincioși și își stabilește domiciliul în parohie;

Administrează patrimoniul parohiei, al instituțiilor culturale și fundațiilor Bisericii;

Întocmește și ține la zi inventarul patrimoniului parohiei; asigură evidența financiar-contabilă a parohiei; întocmește registrele de venituri și cheltuieli ale parohiei și le pune la dispoziția inspectorilor arhiepiscopiei cu ocazia controalelor financiar-contabile;

Se aprovizionează de la arhiepiscopie cu obiecte de cult destinate vânzării;

Plătește de îndată toate contribuțiile financiare datorate arhiepiscopiei;

Se abține să compare în fața instanțelor judecătorești fără aprobarea arhiepiscopiei, indiferent dacă este vorba de cauze de interes pentru parohie sau de cauze de interes personal;

Reprezintă parohia în relațiile cu terții în cazul unor conflicte; Se abține de la orice acțiune incompatibilă cu statutul de paroh;

Respectă toate prevederile din Statutul Bisericii, textele bisericești și jurământul depus la hirotonie.

Nerespectarea obligațiilor sus-menționate atrage după sine trimiterea în fața instanțelor disciplinare bisericești, care pot aplica sancțiuni ce pot ajunge până la revocare.”

43. La 17 mai 2011, în răspunsul oferit la o întrebare a Bisericii, Ministerul Muncii Familiei și Protecției Sociale a informat Patriarhia că, în urma examinării legislației relevante, experții ministerului au ajuns la concluzia că dispozițiile Codului muncii nu sunt aplicabile relației de muncă stabilite între membrii clerului și Biserica Ortodoxă Română și că, în consecință, aceasta nu era obligată să încheie contracte de muncă cu respectivii.

44. Din noiembrie 2011, contractele de muncă sus-menționate au fost astfel înlocuite, la inițiativa chiriarhului, prin decizii de numire adoptate de acesta. Respectivul decizii indicau locul de muncă și postul ocupat. De asemenea, deciziile prevedeau următoarele:

„În exercitarea atribuțiilor sale, parohul este subordonat direct chiriarhului. Acesta trebuie să colaboreze cu ceilalți preoți din parohie și cu reprezentanții eparhiei.

Parohul își desfășoară activitatea [...] în conformitate cu prevederile art. 50 lit. a)–k) din Statutul Bisericii;

În cadrul misiunii sale, acesta trebuie să cunoască și să respecte cu strictețe, conform jurământului depus la hirotonie, Sfintele canoane, Statutul Bisericii, regulamentele bisericești și hotărârile Sfântului Sinod și ale Centrului eparhial. Acesta trebuie să se supună controlului ierarhic și să aperse interesele legitime ale Bisericii Ortodoxe Române și ale credincioșilor acesteia.

De la data numirii, parohul se înscrie în registrul general de evidență a salariaților. Salariul acestuia se stabilește conform prevederilor legale privind salarizarea personalului clerical. Acesta are dreptul la concediu de odihnă anual calculat în funcție de vechime.

Parohul are obligația de a se aproviziona cu produse destinate vânzării (lumânări, calendare, obiecte și cărți de cult etc.) numai de la Centrul eparhial. Acesta trebuie să controleze în permanență activitatea pangarului.

În caz de abateri de la conduită sau de nerespectare a disciplinei sau obligațiilor prevăzute de prezenta hotărâre, parohul este revocat de chiriarh [...]. Acesta este sancționat conform regulamentului instanțelor disciplinare bisericești.”

6. Practica internă în materie de constituire a sindicatelor în cadrul personalului clerical și existența altor forme de asociere în cadrul Bisericii Ortodoxe Române

45. Legea și Statutul din 1949 nu prevedeau nicio restrângere a libertății de asociere a credincioșilor și personalului Bisericii. Sub regimul comunist, membrii personalului Bisericii au constituit organizații sindicale.

46. Prin Hotărârea definitivă din 4 octombrie 1990, pronunțată în temeiul Legii nr. 8/1989 privind înregistrarea și funcționarea partidelor politice și a organizațiilor obștești în România, Judecătoria Medgidia a admis funcționarea Sindicatului „Solidaritatea”, alcătuit din clerici ortodocși și personalul neclerical ai Arhiepiscopiei Tomisului, cu sediul în municipiul Constanța, și i-a acordat personalitate juridică.

47. Prin statut, sindicatul își stabilea ca obiectiv să militeze pentru „reînnoirea vieții spirituale și restructurarea activității administrative [...] în acord cu noile cerințe ale vieții democratice și ale deplinei libertăți de gândire și de acțiune și în concordanță cu principiile dogmatice și canonice ale Bisericii Ortodoxe Române”. Se prevedea posibilitatea acestuia de a acționa în justiție pentru apărarea membrilor săi, de a colabora la elaborarea normelor civile și bisericești în vederea apărării drepturilor și intereselor membrilor săi, precum și de a fi reprezentat de președintele acestuia în cadrul tuturor organelor decizionale ale Bisericii.

48. În mai 2012, Arhiepiscopia Tomisului a solicitat în instanță dizolvarea Sindicatului „Solidaritatea”, motivând că acesta nu își respectase propriul statut: nu ținuse adunări generale, nu desemnase organe executive și nu desfășurase activitatea prevăzută. Procedura este pendinte.

49. Prin Hotărârea definitivă din 5 iunie 2007, pronunțată în baza Legii sindicatelor nr. 54/2003, Judecătoria Hârlău a acordat personalitate juridică Sindicatului „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe”, alcătuit din clerici, călugări și salariați neclericali ai Bisericii Ortodoxe Române.

50. În statut, sindicatul își stabilea ca obiectiv să militeze pentru:

— respectarea drepturilor fundamentale ale membrilor săi la muncă, demnitate, protecție socială, securitatea muncii, odihnă, asigurări sociale, ajutor în caz de șomaj, drepturi de pensie și la celelalte drepturi prevăzute de legislația în vigoare;

— repartizarea fiecărui membru al sindicatului pe un loc de muncă ce corespunde formării sale profesionale și competențelor sale;

— respectarea prevederilor legale privind durata concediilor și a zilelor de odihnă;

— promovarea liberei inițiative, a concurenței și a libertății de exprimare a membrilor săi;

— aplicarea și respectarea cu strictețe a prevederilor legale privind protecția muncii și a drepturilor aferente;

— protecția președintelui și reprezentanților sindicatului în cursul și ulterior expirării mandatului acestora;

— prezentă și reprezentare în instanțele disciplinare;

— înființarea de comisii bisericești paritare;

— participarea la elaborarea sau modificarea reglementărilor interne ale Bisericii și în special a noului Statut;

— consultarea sa obligatorie în cadrul luării unor hotărâri referitoare la membrii săi;

— negocierea contractelor de muncă;

— organizarea de alegeri democratice în vederea numirii responsabililor bisericești;

— acționarea în justiție a persoanelor fizice sau juridice, inclusiv a autorităților bisericești, care prin măsuri administrative sau normative încalcă drepturile și interesele membrilor săi; și

— folosirea petiției, manifestării și grevei ca mijloace de apărare a intereselor membrilor săi și pentru apărarea demnității lor și a drepturilor lor fundamentale.

51. În ianuarie 2011, președintele sindicatului a solicitat dizolvarea acestuia pe motiv că relațiile membrilor săi cu autoritățile bisericești se amelioraseră semnificativ. Procedura este pendinte.

52. În prezent, există aproximativ două sute de asociații și fundații bisericești recunoscute de instanțele naționale și constituite cu aprobarea chirișurilor, conform prevederilor Statutului Bisericii.

7. *Jurisprudența instanțelor interne*

53. Prin Decizia din 19 septembrie 2005, Înalta Curte de Casație și Justiție a confirmat că instanțele civile au competența de a declara nulă revocarea unui preot și de a verifica executarea hotărârii judecătorești prin care se dispune reîncadrarea și plata salariului acestuia.

54. La 4 februarie 2010, într-o altă cauză, Înalta Curte a confirmat o hotărâre prin care Curtea de Apel București respinsese acțiunea unui preot ortodox care contestase refuzul inspectoratului teritorial de muncă de a controla aplicarea dreptului muncii de către angajatorul său (arhiepiscopia). Instanța a considerat astfel că în respectiva cauză erau aplicabile doar prevederile statutare interne, că acestea prevalau, în speță, față de normele generale ale Codului muncii și că inspectoratul teritorial de muncă nu avea competența de a verifica respectarea normelor respective de către arhiepiscopie.

55. Prin 3 decizii pronunțate la 10 iunie 2008, 3 iulie 2008 și 7 aprilie 2011, Curtea Constituțională a hotărât că existența instanțelor disciplinare interne în cadrul comunităților religioase și imposibilitatea contestării hotărârilor acestora în fața instanțelor civile constituiau desigur o restrângere a dreptului de acces la o instanță, dar că restrângerea era justificată de funcționarea autonomă a comunităților religioase. În această privință, instanța a reținut că, în temeiul Legii nr. 489/2006, singurele cauze care puteau fi judecate de instanțele laice erau cele în care membri ai clerului erau acuzați de săvârșirea de infracțiuni.

B. **Dreptul internațional**

1. *Normele universale*

56. Dispozițiile relevante din Convenția nr. 87 a Organizației Internaționale a Muncii (OIM) privind libertatea sindicală și apărarea dreptului sindical (adoptată în 1948 și ratificată de România la 28 mai 1957) prevăd următoarele:

Art. 2

„Muncitorii și patronii, fără nicio deosebire, au dreptul fără autorizație prealabilă să constituie organizații la alegerea lor, precum și să se afilieze la aceste organizații, cu singura condiție de a se conforma statutelor acestora din urmă.”

Art. 3

„1. Organizațiile de muncitori și patroni au dreptul să-și elaboreze statutele și regulamentele administrative, să-și aleagă liber reprezentanții lor, să-și organizeze gestiunea și activitatea și să-și formuleze programul de acțiune.

2. Autoritățile publice trebuie să se abțină de la orice intervenție de natură să limiteze acest drept sau să-i împiedice exercitarea legală.”

Art. 4

„Organizațiile de muncitori și patroni nu sunt supuse dizolvării sau suspendării pe cale administrativă.”

Art. 7

„Dobândirea personalității juridice de către organizațiile de muncitori și patroni, federațiile și confederațiile lor nu poate fi subordonată unor condiții care ar pune în discuție aplicarea dispozițiilor articolelor 2, 3 și 4 de mai sus.”

57. Dispozițiile relevante din Recomandarea nr. 198 privind relațiile de muncă, adoptată de OIM în 2006, prevăd următoarele:

„9. În sensul politicii naționale de protecție a lucrătorilor într-o relație de muncă, stabilirea existenței unei asemenea relații ar trebui să fie ghidată, în primul rând, de faptele legate de prestarea muncii și remunerarea lucrătorului, indiferent de modul în care relația de muncă este încadrată în orice înțelegere contrară, contractuală sau de altă natură, eventual convenită între părți.

[...]

11. Pentru a înlesni stabilirea existenței unei relații de muncă, Membrii ar trebui, în cadrul politicii naționale menționate în prezenta recomandare, să aibă în vedere posibilitatea:

a) de a autoriza o gamă largă de mijloace pentru stabilirea existenței unei relații de muncă;

b) de a stabili o prezumție legală de existență a unei relații de muncă atunci când există unul sau mai multe indicii relevante;

c) de a decide, în urma consultării cu cele mai reprezentative organizații ale angajatorilor și lucrătorilor, că lucrătorii care prezintă anumite caracteristici trebuie, în general sau într-un sector determinat, să fie considerați lucrători salariați sau lucrători care desfășoară o activitate independentă.

[...]

13. Membrii ar trebui să aibă în vedere posibilitatea definirii în legislația proprie sau prin alte mijloace a unor indicii specifice existenței unei relații de muncă. Aceste indicii ar putea include:

a) faptul că munca este prestată potrivit instrucțiunilor și sub controlul altei persoane; implică integrarea lucrătorului în organizația întreprinderii; este prestată numai sau în principal în beneficiul altei persoane; trebuie prestată personal de către lucrător; este prestată în cadrul orelor de program sau la locul de muncă specificate sau asupra cărora s-a căzut de acord de către partea care solicită munca; are o durată determinată și o anumită continuitate; necesită disponibilitatea lucrătorului; implică procurarea de unelte, materiale și utilaje de către partea care solicită munca;

b) caracterul periodic al remunerației lucrătorului; faptul că remunerația lucrătorului constituie singura sau principala sursă de venit a lucrătorului; plata în natură sub formă de hrană, cazare, transport etc.; recunoașterea unor drepturi precum repausul săptămânal și concediile anuale; finanțarea deplasărilor în interes de serviciu ale lucrătorului de către persoana care solicită munca; lipsa riscurilor financiare pentru lucrător.”

2. *Normele europene*

58. România a ratificat Carta socială europeană (revizuită) la 7 mai 1999. Art. 5 din Cartă, referitor la dreptul sindical, prevede următoarele:

„În vederea garantării sau promovării libertății lucrătorilor și a patronilor de a constitui organizații locale, naționale sau internaționale pentru protecția intereselor lor economice și sociale și de a adera la aceste organizații, părțile se angajează ca legislația națională să nu aducă atingere și să nu fie aplicată de o manieră care să aducă atingere acestei libertăți. Măsura în care garanțiile prevăzute în prezentul articol se vor aplica poliției va fi determinată prin legislația sau prin reglementarea națională. Principiul aplicării acestor garanții membrilor forțelor armate și măsura în care ele se vor aplica acestei categorii de persoane sunt, de asemenea, determinate prin legislația sau prin reglementarea națională.”

59. Art. 12 alin. (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere la toate nivelurile și în special în domeniile politic, sindical și civic, ceea ce implică dreptul oricărei persoane de a înființa împreună cu alte persoane sindicate și de a se afilia la acestea pentru apărarea intereselor sale.”

60. Pasajele relevante din Directiva 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă prevăd următoarele:

„Consiliul Uniunii Europene [...] întrucât: [...]

(4) Dreptul fiecărei persoane la egalitate în fața legii și la protecție împotriva discriminării constituie un drept universal recunoscut prin Declarația Universală a Drepturilor Omului, prin Convenția Organizației Națiunilor Unite privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei, prin pactele Organizației Națiunilor Unite privind drepturile civile și politice și, respectiv, drepturile economice, sociale și culturale și prin Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnate de toate statele membre; Convenția nr. 111 a Organizației Internaționale a Muncii interzice discriminarea în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă.

(5) Este important să se respecte aceste drepturi și libertăți fundamentale; prezenta directivă nu aduce atingere libertății de asociere și dreptului oricărei persoane de a înființa, împreună cu alte persoane, sindicate și de a deveni membru al acestora pentru apărarea intereselor sale.

[...]

(24) Uniunea Europeană a recunoscut explicit în Declarația nr. 11 privind statutul bisericilor și organizațiilor neconfesionale, anexată la Actul final al Tratatului de la Amsterdam, că respectă și nu aduce atingere statutului de care beneficiază, în temeiul dreptului național, bisericile și asociațiile sau comunitățile religioase în statele membre și că respectă, de asemenea, statutul organizațiilor filosofice și neconfesionale; din această perspectivă, statele membre pot menține sau prevedea dispoziții specifice cu privire la cerințele profesionale esențiale, legitime și justificate care pot fi necesare pentru exercitarea unei activități profesionale.

[...]

adoptă prezenta directivă:

[...]

Art. 4

Cerințe profesionale

„(1) [...] statele membre pot să prevadă că un tratament diferențiat bazat pe o caracteristică legată de unul dintre motivele prevăzute la articolul 1 nu constituie o discriminare atunci când, având în vedere natura unei activități profesionale sau condițiile de exercitare a acesteia, caracteristica în cauză constituie o cerință profesională esențială și determinantă, astfel încât obiectivul să fie legitim, iar cerința să fie proporțională.

(2) Statele membre pot menține în legislația lor națională în vigoare [...] sau pot prevedea într-o legislație viitoare, care preia practicile naționale existente la data adoptării prezentei directive, dispoziții în temeiul cărora, în cazul activităților profesionale ale bisericilor și ale altor organizații publice sau private a căror etică este bazată pe religie sau convingeri, un tratament diferențiat bazat pe religia sau convingerile unei persoane nu constituie o

discriminare atunci când, prin natura acestor activități sau prin contextul în care sunt exercitate, religia sau convingerile constituie o cerință profesională esențială, legitimă și justificată în privința eticii organizației. [...]

Cu condiția ca dispozițiile să fie respectate în restul situațiilor, prezenta directivă, fără a aduce atingere dreptului bisericilor și al altor organizații publice sau private a căror etică este bazată pe religie sau convingeri, acționând în conformitate cu dispozițiile constituționale și legislative naționale, poate impune personalului care lucrează pentru ele o atitudine de bunăcredință și de loialitate față de etica organizației.”

61. În practica statelor europene există diverse modele constituționale care reglementează relațiile dintre stat și culte. În majoritatea statelor membre ale Consiliului Europei¹, legea nu definește propriu-zis natura raportului juridic stabilit între o organizație de cult și clericii săi. Organizația religioasă poate încheia un contract de muncă cu propriii clerici, dar nu are o obligație în acest sens și, adeseori, nu face acest lucru. Totuși, chiar și în lipsa unui contract de muncă, clericii au deseori acces la prestații sociale în aceleași condiții ca și ceilalți beneficiari ai sistemului de securitate socială. Într-un număr mic de state², aceste relații sunt subordonate dreptului muncii care le este aplicabil, însă există o obligație sporită de loialitate a clericilor față de organizația religioasă angajatoare. În cele din urmă, în alte state³, instanțele interne stabilesc în fiecare caz în parte dacă există sau nu o relație asimilabilă unui contract de muncă.

În ceea ce privește libertatea sindicală a clericilor, niciun stat nu interzice oficial clericilor să constituie sindicate, iar în anumite state acest drept le este garantat în mod expres. De asemenea, trebuie reținut că, de exemplu, în Austria, Bulgaria, Finlanda, Turcia, Franța, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, Irlanda și Regatul Țărilor de Jos există sindicate ale clericilor sau asociații care apără interesele foarte asemănătoare celor pe care le apără sindicatele lucrătorilor.

ÎN DREPT

I. Cu privire la anonimatul cererii și pretinsa atingere adusă dreptului de recurs individual

A. Argumentele părților

62. Sindicatul reclamant susține că, din momentul luării inițiativei de a constitui un sindicat, membrii săi au fost supuși unor puternice presiuni din partea Bisericii, presiuni care ar fi continuat ulterior introducerii cererii la Curte și care ar fi determinat pe unii membri să se retragă din procedură, iar pe alții să solicite păstrarea anonimatului pentru a putea continua procedura.

63. Acesta afirmă că presiunile s-au intensificat în urma pronunțării de către cameră a hotărârii și citează, în susținerea afirmațiilor sale, mai multe declarații ale ierarhilor Bisericii preluate de presă, precum și un comunicat din februarie 2012, prin care Patriarhia Română critică respectiva hotărâre.

64. Având în vedere aceste aspecte, sindicatul consideră că statul nu și-a îndeplinit obligația pozitivă de apărare a persoanelor care se adresează Curții, nu numai față de presiunile din partea autorităților statului, ci și față de presiunile din partea terților.

65. Prin urmare, solicită Marii Camere să constate încălcarea art. 34 din Convenție.

66. Guvernul își manifestă îndoielile în privința faptului că prezenta cerere exprimă voința membrilor sindicatului reclamant de a sesiza Curtea. Acesta susține că identitatea și numărul persoanelor care au sesizat Curtea în numele sindicatului s-au

¹ Bosnia-Herțegovina, Estonia, Georgia, Ungaria, Moldova, Muntenegru, Irlanda, Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, Letonia, Lituania, Germania, Grecia, Spania, Portugalia, Italia, Polonia, Slovenia, Franța și unele cantoane din Elveția.

² Finlanda, Bulgaria, Slovacia, Ucraina, Belgia, Austria, Rusia, Turcia, Luxemburg, Suedia și unele cantoane din Elveția.

³ Belgia, Regatul Țărilor de Jos, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord.

schimbat pe parcursul procedurii în fața camerei și solicită Marii Camere să stabilească identitatea exactă a persoanelor care s-au adresat Curții și care și-au menținut cererea. Fără a invoca o excepție preliminară, Guvernul consideră că această chestiune prezintă importanță în ceea ce privește, pe de o parte, fondul cauzei, iar pe de altă parte, reparația echitabilă.

67. Guvernul susține că numai măsurile luate în mod deliberat de către stat pot fi interpretate ca obstacole în calea dreptului de recurs individual. Întrucât, în speță, autorităților nu li se poate imputa nicio acțiune sau lipsă de acțiune care ar susține sau ar recunoaște în mod intenționat atitudinea prezumtiv abuzivă a Bisericii, statul nu ar putea fi considerat responsabil pentru încălcarea dreptului de recurs individual.

B. Motivarea Marii Camere

68. Marea Cameră constată că poziția Guvernului și cea a sindicatului reclamant, deși diferite, au ambele legătură cu aplicarea art. 34 din Convenție, luat în considerare individual sau coroborat cu art. 35 § 2 lit. a) din Convenție. Dispozițiile respective prevăd următoarele:

Art. 34

„Curtea poate fi sesizată printr-o cerere de către orice persoană fizică, orice organizație neguvernamentală sau de orice grup de particulari care se pretinde victimă a unei încălcări de către una dintre înaltele părți contractante a drepturilor recunoscute în convenție sau în protocoalele sale. Înaltele părți contractante se angajează să nu împiedice prin nicio măsură exercițiul eficace al acestui drept.”

Art. 35 § 2

„Curtea nu reține nicio cerere individuală introdusă în aplicarea art. 34, dacă:

a) ea este anonimă; [...]”.

1. Cu privire la pretinsul caracter anonim al cererii

69. Pentru început, Marea Cameră observă că Guvernul este decăzut din dreptul de a invoca acest aspect din moment ce a omis să facă acest lucru în fața camerei. Astfel, în măsura în care Guvernul pune la îndoială admisibilitatea cererii pe motiv că unii membri ai sindicatului reclamant au dorit să își păstreze anonimatul, Curtea reamintește că un guvern care are îndoiele în privința autenticității unei cereri trebuie să o informeze în acest sens în timp util și că singura competență să se pronunțe dacă o cerere respectă cerințele de la art. 34 și 35 din Convenție este Curtea (*Chamaïev și alții împotriva Georgiei și a Rusiei*, nr. 36.378/02, pct. 293, CEDO 2005-III).

70. Curtea reamintește, de asemenea, că păstrarea anonimatului, în temeiul art. 47 § 3 din Regulament, în cazul persoanelor care sesizează Curtea, are ca scop protejerea reclamantilor care consideră că dezvăluirea identității lor le-ar putea aduce atingere. Astfel, în lipsa protecției, reclamantii respectivi ar putea fi descurajați să comunice liber cu Curtea. În plus, o asociație care a fost dizolvată sau a cărei înregistrare a fost respinsă are posibilitatea de a introduce, prin intermediul reprezentanților săi, o cerere de denunțare a dizolvării sau a refuzului înregistrării (*Stankov și Organizația Macedoneană Unită Ilinden împotriva Bulgariei*, nr. 29.221/95 și 29.225/95, pct. 57, CEDO 2001-IX).

71. În speță, Curtea reține că sindicatul reclamant a sesizat-o prin intermediul reprezentanților săi, care l-au mandatat în acest sens pe I. Gruia. Ulterior, aceștia au înfirmat declarațiile pe care i le-a transmis Arhiepiscopia Craiovei și în care aceștia afirmau că renunță la cerere. Aceștia au precizat că Arhiepiscopia îi constrânsese să dea declarațiile respective. Dat fiind că aceștia furnizaseră elementele de fapt și de drept care permiteau Curții să îi identifice și să stabilească legăturile lor cu faptele în litigiu și cu capătul de cerere formulat, președintele Camerei și, ulterior, președintele Marii Camere au autorizat cererea de nedivulgare a identității acestora.

72. În aceste condiții, Curtea consideră că cererea nu este anonimă în sensul art. 35 § 2 din Convenție și că voința membrilor sindicatului de a acționa în fața sa în numele sindicatului reclamant este neîndoielnică. În consecință, chiar presupunând că Guvernul nu ar fi decăzut din dreptul de a invoca o obiecție întemeiată pe caracterul anonim al cererii, Curtea respinge această excepție.

2. Cu privire la pretinsul obstacol în calea exercitării dreptului de recurs individual

73. Curtea reamintește că angajamentul de a nu împiedica exercitarea eficace a dreptului de recurs interzice ingerințele în exercitarea dreptului persoanei de a sesiza Curtea și de a-și susține efectiv cauza în fața acesteia. Pentru ca mecanismul recursului individual instituit prin art. 34 să fie eficace, este de o importanță considerabilă ca reclamanții, declarații sau potențiali, să fie liberi să comunice cu Curtea fără ca autoritățile să îi poată constrânge în vreun fel să își retragă ori să își modifice plângerile. Așa cum a indicat în cauze anterioare, prin termenul „constrânge[re]” se înțelege nu numai coerciția directă și actele flagrante de intimidare a reclamanților declarați sau potențiali, a familiilor lor sau a reprezentantului lor în justiție, ci și actele sau contactele indirecte și îndoielnice menite să îi disuadeze ori să îi descurajeze de la folosirea căii de atac oferite de Convenție [a se vedea, printre altele, *Mamatkoulov și Askarov împotriva Turciei* (MC), nr. 46.827/99 și 46.951/99, pct. 102, CEDO 2005-I].

74. În speță, Curtea reține că sindicatul reclamant a invocat încălcarea art. 34 din Convenție pentru prima dată în fața Marii Camere. Curtea constată, pe de altă parte, că faptele denunțate, inclusiv solicitarea renunțării la cererea introdusă în fața Curții, au avut loc înainte de pronunțarea hotărârii camerei (*supra*, pct. 23 și 24).

75. Având în vedere că sindicatul reclamant a fost reprezentat de un avocat din momentul introducerii cererii și că nu invocă motive speciale care l-ar fi putut scuti de invocarea, în fața camerei, a încălcării art. 34 din Convenție, Marea Cameră consideră că sindicatul este decăzut din dreptul de a o invoca în fața sa.

76. În măsura în care se denunță fapte care s-au produs ulterior sesizării Marii Camere, în privința cărora nu ar fi, așadar, interzisă invocarea unei încălcări a art. 34, Curtea reamintește că răspunderea statului poate fi angajată în temeiul Convenției dacă autoritățile statului contractant aprobă, în mod formal sau tacit, acțiuni ale unor persoane particulare care încalcă drepturile garantate de Convenție altor persoane particulare aflate sub jurisdicția sa [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Cipru împotriva Turciei* (MC), nr. 25.781/94, pct. 81, CEDO 2001-IV].

77. Cu toate acestea, în speță, Curtea constată că sindicatul reclamant nu își fundamentează susținerea potrivit căreia presiunile la care au fost supuși membrii săi s-au intensificat ulterior pronunțării hotărârii camerei astfel încât să i se impute statului că nu a intervenit pentru a pune capăt acestora.

78. În această privință, Curtea observă că, în susținerea afirmațiilor sale, sindicatul nu invocă decât declarațiile, relatate de presă, ale Patriarhiei Române și de mai mulți ierarhi ai Bisericii, care criticau hotărârea camerei. Totuși, aceste luări de poziție nu par să fi fost urmate de măsuri menite să îi determine pe membrii sindicatului să își retragă ori să își modifice cererea înaintată Marii Camere ori să împiedice în orice alt mod exercitarea dreptului de recurs individual.

79. În opinia Curții, faptele aflate la originea cauzei nu permit să se concluzioneze că autoritățile naționale au exercitat sau au permis să se exercite presiuni asupra membrilor sindicatului reclamant ori că nu și-au îndeplinit în orice alt mod obligația de a garanta caracterul efectiv al dreptului de recurs individual. Autoritățile nu pot fi considerate responsabile pentru acțiunile presei, nici pentru afirmațiile făcute în cadrul exercitării libertății

lor de exprimare de către persoane care nu sunt deposedate ale puterii publice.

80. În aceste condiții, Curtea consideră, în primul rând, că sindicatul reclamant este decăzut din dreptul de a invoca încălcarea art. 34 din Convenție în legătură cu faptele care au avut loc anterior pronunțării hotărârii camerei și, în al doilea rând, că, în ceea ce privește faptele ulterioare datei respective, statul pârât nu a încălcat obligațiile care îi reveneau în conformitate cu art. 34 din Convenție.

II. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 11 din Convenție

81. Sindicatul reclamant consideră că, respingându-i cererea de înscriere, Tribunalul Dolj a adus atingere dreptului său la libertate sindicală, garantat de art. 11 din Convenție, redactat după cum urmează:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, inclusiv dreptul de a constitui cu alții sindicate și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale.

2. Exercițarea acestor drepturi nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protejarea sănătății sau a moralei ori pentru protecția drepturilor și libertăților altora. Prezentul articol nu interzice ca restrângeri legale să fie impuse exercitării acestor drepturi de către membrii forțelor armate, ai poliției sau ai administrației de stat.”

A. Hotărârea camerei

82. În Hotărârea sa din 31 ianuarie 2012, camera a constatat încălcarea art. 11 din Convenție. Constatând că preoții și personalul neclerical își exercită atribuțiile în cadrul Bisericii Ortodoxe Române în baza unui contract de muncă, primesc un salariu finanțat în majoritate din bugetul de stat și beneficiază de sistemul asigurărilor sociale de stat, camera a hotărât că relația bazată pe un contract de muncă nu poate face excepție de la orice normă de drept civil. Camera a concluzionat că personalul clerical și, cu atât mai mult, personalul neclerical al Bisericii nu pot fi excluși din domeniul de aplicare a art. 11.

83. Examinând apoi respingerea cererii de înscriere a sindicatului reclamant în lumina principiilor generale ale dreptului sindical, camera a recunoscut că măsura era prevăzută de legislația internă (respectiv Legea nr. 54/2003 și Legea nr. 489/2006, interpretate de tribunal în contextul Statutului pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române) și urmarea un scop legitim (apărarea ordinii publice, care include libertatea și autonomia cultelor religioase), în sensul că urmarea să împiedice existența unei divergențe între lege și practică în materie de constituire a sindicatelor în cadrul personalului bisericesc.

84. Camera a mai constatat că tribunalul a motivat respingerea cererii de înscriere a sindicatului reclamant în principal din nevoia de a apăra tradiția creștin-ortodoxă, dogmele ei fondatoare și maniera canonică de luare a deciziilor. În această privință, camera a considerat că nu erau întrunite în speță criteriile care definesc „nevoia socială imperioasă”, deoarece tribunalul nu a determinat că programul pe care sindicatul îl stabilise în statut sau luările de poziție ale membrilor săi erau incompatibile cu o „societate democratică” și cu atât mai puțin că acestea constituiau o amenințare pentru democrație.

85. Întrucât motivele invocate de tribunal pentru a justifica respingerea cererii de înscriere erau exclusiv de ordin religios, camera a considerat, pe de altă parte, că tribunalul nu ținuse seama suficient nici de interesele salariaților Bisericii Ortodoxe Române, în special de existența unui contract de muncă între aceștia și Biserică, nici de distincția dintre personalul clerical și personalul neclerical al Bisericii, nici de problema compatibilității

dintre reglementările interne și internaționale care consacră dreptul lucrătorilor de a se organiza în sindicate și normele bisericești ce interzic acest lucru.

86. În fine, reținând că libertatea sindicală a salariaților Bisericii Ortodoxe fusese deja recunoscută de instanțele interne în cazul altor sindicate, camera a constatat că o măsură atât de radicală precum respingerea cererii de înscriere a sindicatului reclamant este disproporționată față de scopul urmărit și, prin urmare, nu este necesară într-o societate democratică.

B. Argumentele părților

1. Sindicatul reclamant

87. Sindicatul reclamant susține că preoții și personalul clerical din cadrul Bisericii Ortodoxe Române au un statut similar funcționarilor statului. Astfel, ca și funcționarii, aceștia sunt recrutați pe baza unui concurs. Ulterior sunt numiți de chiriarh, în baza unei decizii care prevede drepturile și obligațiile lor. Aceștia depun, la hirotonie, jurământul de ascultare, iar salariul li se stabilește pe baza legii salarizării personalului plătit din fonduri publice și se diminuează în aceeași proporție în caz de criză economică. Aceștia contribuie la sistemul general de securitate socială și au dreptul la toate prestațiile sociale. În plus, Biserica Ortodoxă Română primește o alocație bugetară, similară celei acordate universităților, menită să asigure plata salariilor acestora. În consecință, sindicatul reclamant consideră că nici practica Bisericii Ortodoxe Române, conștientă în neîncheierea unor contracte de muncă cu salariații săi, nici faptul că aceasta asigură din fonduri proprii o parte din remunerația acestora nu pot modifica caracterul real al relației dintre aceasta și salariații săi, această relație având toate elementele unui contract de muncă și fiind similară celei dintre un funcționar și instituția angajatoare.

88. Sindicatul reclamant afirmă că, spre deosebire de alte categorii profesionale care sunt de asemenea supuse unor obligații de fidelitate specifice și ale căror interese sunt apărute de sindicate, salariații Bisericii Ortodoxe Române, circa 15.000 de persoane, sunt lipsiți de orice formă de protecție față de eventuale abuzuri, mai ales în materie de salarizare sau de transferuri.

89. Sindicatul reclamant adaugă că atingerea adusă dreptului la libertatea de asociere a membrilor săi nu era prevăzută de dreptul intern. În această privință, sindicatul reclamant invocă art. 40, 53 și 73 din Constituție, care garantează cetățenilor dreptul de a se asocia liber în partide politice, în sindicate, în patronate sau în alte forme de asociere și care prevăd că acest drept nu poate fi restrâns decât prin lege organică. Acesta consideră că, din dispozițiile respective, rezultă că niciun text normativ nu interzice preoților să se organizeze în sindicate, respingerea cererii sale de înscriere având drept singur temei juridic art. 123 alin. (8) din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române; simplul fapt că statutul a fost aprobat de Guvern nu îi conferă statutul de act normativ în dreptul intern, cu atât mai puțin de lege organică de natură să restrângă o libertate constituțională. Considerând că art. 123 alin. (8) din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române este contrar Constituției, concluzionează că interdicția care i-a fost impusă era contrară dreptului intern. Prin urmare, hotărârea ar fi lipsită de temei legal și, în consecință, ar constitui o încălcare a art. 11 din Convenție.

90. Sindicatul reclamant admite că măsura în litigiu urmărea un scop legitim, respectiv acela de apărare a intereselor Bisericii, dar susține că nu era necesară într-o societate democratică pentru a apăra autonomia religioasă a Bisericii.

91. Acesta consideră că, în raporturile dintre stat și culte, este necesar să se facă distincție între activitățile religioase ale comunităților și actele lor civile și comerciale. Astfel, dacă orice ingerință a statului în activitățile religioase ar trebui interzisă cu strictețe, actele civile și comerciale ale Bisericii nu ar avea nicio legătură cu religia sau cu misiunea spirituală a Bisericii. Prin

urmare, acestea ar trebui să se supună legii civile. În această privință, sindicatul reclamant precizează că nu dorește să modifice nici dogma creștină, nici serviciul religios, ci că dorește numai să lupte pentru apărarea drepturilor legale ale membrilor săi, inclusiv dreptul de a primi salariul garantat prin lege și de a nu face obiectul unei revocări arbitrare. Pe de altă parte, acesta afirmă că membrii au solicitat — și au obținut — pe cale orală aprobarea de a constitui sindicatul, dar că ulterior Arhiepiscopia a revenit asupra aprobării inițiale din cauza opoziției manifestate de Sfântul Sinod.

92. Sindicatul reclamant admite că unele dintre obiectivele stabilite în statutul său pot părea contrare activității preoților, dar afirmă că acestea au fost „preluate ca atare din Legea sindicatelor” și susține că acestea urmăreau totodată apărarea intereselor personalului neclerical al Bisericii, care nu era supus aceluiași obligații ca și preoții. Acesta subliniază, pe de altă parte, că — în orice caz — toate acțiunile sale, fie că este vorba de grevă sau de activități similare, ar fi putut fi supuse controlului autorităților judiciare, care ar fi putut aplica sancțiuni ajungând până la dizolvare. Acesta adaugă că, în plus, presupunând că preoții decid să intre în grevă ori să organizeze alte activități ce depășesc misiunea lor preoțească, aceștia sunt în continuare supuși disciplinei bisericești și aplicării Statutului Bisericii, care prevede deopotrivă sancțiuni.

93. În cele din urmă, reamintește că alte două sindicate au fost deja constituite în cadrul Bisericii fără ca recunoașterea lor de către stat să aducă atingere organizării interne a Bisericii ori să conducă la instituirea unor norme paralele de conducere. De asemenea, subliniază că în mai multe state membre ale Consiliului Europei funcționează liber sindicate ale membrilor personalului clerical.

94. În concluzie, sindicatul reclamant consideră că interzicerea preventivă a sindicatului, bazată exclusiv pe supoziții extrase din statutul acestuia, nu este proporțională cu scopul urmărit și implică, în privința sa, o încălcare a art. 11 din Convenție.

2. Guvernul

95. Guvernul nu invocă nicio excepție de inadmisibilitate și admite că respingerea cererii de înscriere a sindicatului reclamant a constituit o ingerință în dreptul acestuia la libertate de asociere. Pe de altă parte, acesta precizează că niciun obstacol juridic nu împiedică personalul neclerical al Bisericii Ortodoxe Române să constituie un sindicat.

96. În ceea ce privește personalul clerical, Guvernul argumentează că, în temeiul Statutului Bisericii Ortodoxe Române și al Legii nr. 489/2006, raportul dintre acesta și Biserica este un „raport de slujire și misiune liber asumată” care nu se încadrează în sfera dreptului muncii și, deci, a domeniului de aplicare a Codului muncii. Acesta subliniază că preoții își exercită funcțiile în temeiul unei hotărâri a chiriarhului, care prevede drepturile și obligațiile lor, și al unui jurământ de credință și ascultare (subordonare) exprimat cu ocazia hirotoniei. Potrivit acestuia, contractele de muncă semnate în 2004 de Arhiepiscopia Craiovei erau consecința unei erori de interpretare a legii și nu au fost niciodată înregistrate la inspectoratul teritorial de muncă, acesta din urmă confirmând că legislația muncii nu era aplicabilă raporturilor dintre Biserica Ortodoxă și personalul său bisericesc. Aceasta este și poziția Înaltei Curți de Casație și Justiție și a Curții Constituționale, care ar fi decisă că, în temeiul autonomiei cultelor, instanțele interne nu au competența de a controla hotărârile instanțelor bisericești în ceea ce privește dispozițiile Codului muncii.

97. Pe de altă parte, Guvernul afirmă că statul nu remunerează preoții, rolul său limitându-se la acordarea unui ajutor financiar calculat în raport cu numărul credincioșilor Bisericii și cu nevoile reale ale acesteia. Biserica este cea căreia îi revine sarcina de a redistribui personalului său banii primiți de

la stat. Astfel, statul acordă Bisericii Ortodoxe Române un total de 12.765 de ajutoare financiare diferite, cu o valoare cuprinsă între 163 și 364 euro, în vreme ce Biserica plătește din fonduri proprii 1.005 preoți și 1.408 membri ai personalului neclerical. Referitor la integrarea preoților și a altor salariați ai Bisericii în sistemul public al asigurărilor sociale, Guvernul susține că în acest caz este vorba de opțiunea legiuitorului național, care ar beneficia de o amplă marjă de apreciere în materie, dar că această integrare nu schimbă statutul lor și nu îi face funcționari ai statului.

98. În subsidiar, Guvernul reamintește că parohii sunt administratorii parohiei proprii și că, în această calitate, exercită funcții de conducere — fapt care, în temeiul Legii nr. 54/2003, le interzice să constituie sindicate.

99. Având în vedere aceste elemente, Guvernul se declară îngrijorat de ideea aplicabilității art. 11 în prezenta cauză, având în vedere inaplicabilitatea dispozițiilor dreptului muncii în cazul membrilor sindicatului reclamant.

100. În orice caz, Guvernul consideră că ingerința era prevăzută de lege, că urmărea un scop legitim și era necesară într-o societate democratică.

101. În opinia acestuia, temeiul juridic al măsurii în litigiu era art. 123 alin. (8) din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, care condiționează participarea personalului clerical la orice formă de asociere de obținerea binecuvântării prealabile a chiriarhului. Această dispoziție face parte din dreptul intern din momentul în care statutul a fost aprobat prin hotărâre a Guvernului; dispoziția nu este contrară Constituției deoarece garantează în mod cert libertatea de asociere, inclusiv libertatea sindicală, însă în condițiile prevăzute de lege. În speță, legea aplicabilă este Statutul Bisericii. Pe de altă parte, faptul că prin Legea sindicatelor nu li se interzice expres parohilor să constituie sindicate nu echivalează cu recunoașterea implicită a acestui drept, în condițiile în care, în exercitarea autonomiei sale, Biserica ar fi ales să condiționeze activitatea personalului său prin alte norme decât cele ale dreptului muncii.

102. În ceea ce privește scopul legitim al ingerinței, Guvernul solicită Marii Camere să se distanțeze de analiza camerei, care a considerat că măsura în litigiu avea ca scop apărarea ordinii publice, protejând libertatea și autonomia cultelor religioase. Acesta susține că unicul scop era de a apăra drepturile și libertățile altora, în speță cele ale Bisericii Ortodoxe Române. Prin urmare, trimiterea specifică la ordinea publică nu ar fi relevantă în prezenta speță.

103. În ceea ce privește necesitatea și proporționalitatea măsurii, Guvernul subliniază, pentru început, că interdicția de a constitui sindicate fără aprobarea chiriarhului se referă numai la personalul clerical al Bisericii, personalul neclerical având libertatea de a se asocia conform condițiilor și criteriilor prevăzute de Legea nr. 53/2008.

104. În ceea ce privește libertatea de asociere a personalului clerical, aceasta este pe deplin respectată în cadrul Bisericii Ortodoxe Române, care include câteva sute de asociații și fundații, printre care se numără și Asociația „Apostolia” din cadrul Arhiepiscopiei Craiovei.

105. Pentru Guvern, aprobarea chiriarhului necesară pentru orice formă de asociere a personalului clerical este o condiție legitimă: este vorba de o manifestare a principiului autonomiei Bisericii. În speță, Guvernul este surprins că sindicatul reclamant nu a solicitat aprobarea și afirmă că instanțele judecătorești ar fi putut, după caz, să cenzureze caracterul abuziv al unei eventuale respingeri a cererii.

106. Guvernul precizează că, din cauza statutului lor, parohii membri ai sindicatului au o obligație sporită de loialitate față de Biserica Ortodoxă Română. În opinia acestuia, nu există drept la disidență: parohii nemulțumiți ar putea părăsi Biserica în orice

moment, dar, atât timp cât aleg să rămână în cadrul ei, ar trebui să se considere că își exprimă liber consimțământul de a se conforma normelor acesteia și de a renunța la unele din drepturile lor.

107. În ceea ce privește posibilele efecte ale constituirii unui sindicat asupra modului de funcționare a Bisericii, Guvernul argumentează că din statutul sindicatului reclamant reiese că acesta ar încerca, dacă s-ar constitui efectiv, să obțină instituirea unor norme paralele cu cele ale Bisericii. Acest lucru reiese cu claritate din lectura pasajelor referitoare la recrutarea personalului, promovarea liberei inițiative, a concurenței și a libertății de exprimare, semnarea unor convenții colective și contracte de muncă, respectarea legislației civile referitoare la timpul de muncă, reprezentarea în structurile de decizie sau chiar dreptul la grevă. Guvernul consideră așadar că recunoașterea sindicatului ar fi condus automat la apariția, în cadrul Bisericii Ortodoxe Române, a unui sistem de coadministrare care ar fi fost cauza unor conflicte între sindicat și ierarhie, conflicte pe care autoritățile interne ar fi trebuit să le arbitreze, în pofida obligației de neutralitate și imparțialitate a statului și contrar autonomiei cultelor.

108. Guvernul precizează că, în prezenta speță, statul era preocupat să elimine din start orice inițiativă de sindicalizare înainte ca sindicatul reclamant să își desfășoare activitatea și că acest demers era justificat de faptul că sindicatul ar fi putut face uz de drepturile prevăzute de Legea sindicatelor încă de la data înscrierii și fără nicio formă de control judecătoresc preventiv.

109. În fine, Guvernul invocă marea diversitate a normelor referitoare la statutul preoților și dreptul acestora la libertate de asociere în cadrul statelor membre ale Consiliului Europei: lipsa unui consens european în materie ar pleda pentru ca autorităților naționale să li se lase o amplă marjă de apreciere.

C. Terții intervenienți

110. Guvernele și organizațiile neguvernamentale interveniente declară că împărtășesc punctul de vedere al Guvernului pârât.

1. Guvernul grec

111. Guvernul grec consideră că, în caz de conflict între drepturile garantate de art. 9 și, respectiv, art. 11 din Convenție, Curtea trebuie să înceapă prin a cerceta dacă recunoașterea dreptului la libertate de asociere în cadrul unei organizații religioase nu aduce atingere dreptului la autonomie al organizației respective. În opinia acestuia, autonomia organizațiilor religioase trebuie să prevaleze, iar aceste organizații trebuie să beneficieze de dreptul de a-și reglementa relațiile cu personalul pe baza statutelor proprii, chiar dacă acestea aduc restrângeri sau limitări la exercitarea anumitor drepturi.

112. În opinia Guvernului grec, întrucât activitatea preoților este în esență religioasă, diferența dintre activitățile religioase și activitățile nereligioase nu este relevantă. În plus, instanțele interne s-ar afla într-o poziție mai bună decât o instanță internațională pentru a soluționa conflictele apărute în acest domeniu.

2. Guvernul moldovean

113. În opinia Guvernului moldovean, camera nu a pus suficient în balanță libertatea de asociere revendicată de sindicatul reclamant cu libertatea religioasă și cu dreptul la autonomie al Bisericii Ortodoxe. Acesta consideră că din art. 11 din Convenție nu poate fi dedusă obligația pozitivă a statului de a recunoaște o asociație laică în cadrul unei organizații religioase atunci când recunoașterea ar contraveni obligației de neutralitate a statului față de culte.

114. Pe de altă parte, Guvernul moldovean apreciază că, în temeiul art. 9 din Convenție, trebuie să se considere că membrii unei organizații religioase au făcut o alegere liberă, în momentul

aderării la aceasta, de a renunța la unele drepturi civile pe care le-ar putea avea în temeiul art. 11.

3. Guvernul polonez

115. În opinia Guvernului polonez, camera ar fi trebuit să se axeze mai mult pe natura specială a relației dintre Biserică și clerul său. Potrivit acestuia, caracterul economic, social sau cultural al drepturilor revendicate de o parte a clerului nu permite să se concluzioneze că recunoașterea unui sindicat al membrilor clerului nu ar risca să aducă atingere funcționării autonome a organizației religioase.

116. Guvernul polonez consideră că le revine în primul rând organizațiilor religioase competența de a decide ele însele care sunt activitățile ce țin de practica religioasă ori au influență asupra organizației lor interne sau asupra misiunii lor și că încredințarea acestui rol instanțelor interne ar fi o sursă de conflicte și ar face din instanța internă arbitrul problemelor religioase, în pofida autonomiei cultelor și a obligației de neutralitate din partea statului.

117. În cele din urmă, Guvernul polonez consideră că, prin formarea lor și prin alegerea lor de a se alătura clerului, preoții au o obligație sporită de loialitate față de Biserică și trebuie să fie conștienți de exigențele misiunii lor, care limitează exercitarea anumitor drepturi.

4. Guvernul georgian

118. Guvernul georgian subliniază că raporturile dintre stat și Biserică sunt reglementate diferit de la o țară la alta și că nu există un consens european în materie.

119. Prin urmare, acesta consideră că statele contractante și instanțele acestora trebuie să beneficieze de o amplă marjă de apreciere atunci când este vorba de protejarea împotriva oricărei atingeri la adresa autonomiei organizațiilor religioase. În opinia acestuia, statul trebuie să se abțină de la încurajarea oricărei forme de disidență în cadrul acestor organizații.

5. Arhiepiscopia Craiovei

120. Potrivit Arhiepiscopiei Craiovei, în Biserica Ortodoxă Română, figura canonică a parohului este legată direct de cea a chiriarhului. Raportul dintre chiriarh și cler se bazează pe încredere reciprocă și unitatea misiunii Bisericii și ar fi de neconceput în dreptul canonic să existe posibilitatea unui antagonism între, pe de o parte, autoritatea bisericească reprezentată de Sfântul Sinod și, pe de altă parte, chiriarhii și membrii clerului. Aceștia participă la exercițiul democratic al autorității bisericești și pot să se prevaleze de normele interne bisericești pentru a se apăra în cazul unui abuz de autoritate. În plus, un eventual refuz al arhiepiscopului de a aproba constituirea unei asociații ar putea fi contestat în fața Sfântului Sinod.

121. Arhiepiscopia a concluzionat că înființarea unui sindicat al preoților și personalului neclerical ar bulversa raporturile existente între biserică și cler și ar reprezenta o amenințare pentru ordinea publică și pacea socială.

6. Patriarhia Moscovei

122. Patriarhia Moscovei insistă asupra caracterului specific al relațiilor ierarhice de slujire existente în grupările religioase și asupra nivelului ridicat de loialitate pe care îl implică aceste relații. Statul ar trebui să garanteze organizațiilor religioase, în baza autonomiei acestora, competența exclusivă de a decide structura lor și normele interne de funcționare.

123. Elementul fundamental al relației de slujire a preoților l-ar constitui îndeplinirea serviciului religios, iar această relație nu s-ar putea reduce în mod abstract și artificial la o relație de muncă subordonată normelor civile. Potrivit Patriarhiei Moscovei, este imposibilă în practică extinderea domeniului de aplicare a legislației civile asupra organizațiilor religioase; un astfel de demers ar crea pentru aceste organizații, inclusiv pentru Biserica Ortodoxă Rusă, probleme fără rezolvare.

7. *Organizația neguvernamentală European Centre for Law and Justice (ECLJ)*

124. ECLJ consideră că preoții au o obligație sporită de loialitate față de Biserică. Această obligație a fost recunoscută atât prin Directiva 78/2000/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă, cât și prin jurisprudența Curții.

125. ECLJ adaugă că preoții nu intră în domeniul de aplicare a libertății sindicale deoarece nu sunt „salariați”, ci au o misiune exclusiv religioasă, iar relația lor cu Biserica nu se bazează pe un contract de muncă.

126. În cele din urmă, aceasta consideră că în cazul în care, precum în speță, faptele în litigiu sunt de natură religioasă, ingerința nu poate face obiectul unui control de proporționalitate care ar pune în balanță interesele organizațiilor religioase cu cele pe care persoanele particulare le-ar putea invoca în temeiul art. 8—12 din Convenție, deoarece în acest caz este vorba de drepturi pe care respectivele persoane particulare au decis în mod liber să nu le exercite.

8. *Organizațiile neguvernamentale Becket Fund și International Center for Law and Religion Studies*

127. Aceste organizații fac trimitere la jurisprudența Curții Supreme a Statelor Unite ale Americii privind autonomia cultelor. În Cauza *National Labor Relations Board v. Catholic Bishop of Chicago*, 440 U.S. 490 (1979), instanța supremă a hotărât că autoritățile interne nu puteau să treacă peste voința episcopului și să recunoască un sindicat al profesorilor din școlile catolice, considerând că această recunoaștere ar aduce atingere funcționării autonomiei cultelor. În Cauza *Hosanna-Tabor Evangelical Lutheran Church and School v. Equal Employment Opportunity Commission*, nr. 10-553 (2012), instanța supremă a aplicat doctrina „excepției clericale” („ministerial exception”) și s-a pronunțat că dispozițiile dreptului muncii nu erau aplicabile nici personalului clerical, nici personalului neclerical din cadrul organizațiilor religioase.

128. Ar exista o convergență de opinii între poziția Curții Supreme a Statelor Unite și cea a Curții Europene în materia apărării autonomiei cultelor în relațiile acestora cu propriul personal clerical. Camera ar fi comis așadar o eroare distanțându-se de această poziție, iar această eroare ar avea consecințe negative asupra autonomiei cultelor în sensul că statul ar risca, dacă hotărârea camerei ar fi confirmată, să fie obligat să arbitreze conflicte între organizațiile religioase și membrii acestora.

D. Motivarea Marii Camere

129. Guvernul contestă aplicabilitatea art. 11 din Convenție în privința personalului clerical al Bisericii. Marea Cameră consideră că această chestiune ține de examinarea fondului litigiului și, în consecință, o va examina în cele ce urmează.

1. Principii generale

a) Cu privire la dreptul de a constitui sindicate

130. În primul rând, Curtea constată, având în vedere evoluția dreptului internațional al muncii, că libertatea sindicală este un element esențial al dialogului social între lucrători și angajatori și, în consecință, un instrument important pentru a aspira la justiție și pace socială.

131. În continuare, Curtea reamintește că art. 11 din Convenție prezintă libertatea sindicală ca pe un aspect special al libertății de asociere și că, deși acest articol are ca scop principal apărarea persoanei împotriva ingerințelor arbitrare din partea autorităților publice în exercitarea drepturilor consacrate de acesta, articolul poate implica totodată obligația pozitivă de a asigura exercitarea sa efectivă [*Demir și Baykara împotriva Turciei* (MC), nr. 34.503/97, pct. 109 și 110, CEDO 2008].

132. Delimitarea dintre obligațiile pozitive și obligațiile negative ale statului în temeiul art. 11 din Convenție nu se

pretează unei definiții precise. Cu toate acestea, principiile aplicabile sunt comparabile. Fie că se analizează cauza din perspectiva unei obligații pozitive în sarcina statului, fie că se analizează din perspectiva unei ingerințe din partea autorităților publice care impune o justificare, criteriile aplicabile nu sunt diferite în fond. În ambele cazuri, trebuie avută în vedere menținerea unui echilibru just între protejarea intereselor concurente ale persoanei și ale societății în ansamblu.

133. Având în vedere caracterul sensibil al unor chestiuni sociale și politice pe care le implică urmărirea unui echilibru just între interesele respective ale salariaților și ale angajatorilor și ținând seama de nivelul ridicat de divergență între sistemele naționale în această privință, statele contractante beneficiază de o amplă marjă de apreciere în ceea ce privește modalitatea de asigurare a libertății sindicale și posibilitatea sindicatelor de a proteja interesele profesionale ale membrilor lor [*Sørensen și Rasmussen împotriva Danemarcei* (MC), nr. 52.562/99 și 52.620/99, pct. 58, CEDO 2006-I].

134. Art. 11 din Convenție garantează membrilor unui sindicat, în vederea apărării intereselor lor, dreptul ca sindicatul acestora să fie ascultat, însă nu le garantează un tratament precis din partea statului. Ceea ce impune Convenția este ca legislația să permită sindicatelor, potrivit unor modalități conforme art. 11, să lupte pentru apărarea intereselor membrilor lor (a se vedea hotărârile *Sindicatul național al poliției belgiene împotriva Belgiei*, 27 octombrie 1975, pct. 38—39, seria A nr. 19, și *Sindicatul suedez al conductorilor de locomotive împotriva Suediei*, 6 februarie 1976, pct. 39—40, seria A nr. 20).

135. Pe parcursul jurisprudenței sale, Curtea a elaborat o listă neexhaustivă de elemente constitutive ale dreptului sindical, printre care se numără dreptul de a constitui un sindicat sau de a se afilia la acesta, interzicerea acordurilor de monopol sindical și dreptul unui sindicat de a încerca să îl determine pe angajator să asculte ceea ce are de spus în numele membrilor săi. Recent, Curtea a considerat, ținând seama de evoluția domeniului muncii, că — în principiu și cu excepția unor cazuri foarte speciale — dreptul de a purta negocieri colective cu angajatorul a devenit unul dintre elementele esențiale ale dreptului de a constitui sindicate împreună cu alte persoane și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor proprii (*Demir și Baykara*, citată anterior, pct. 145 și 154).

b) Cu privire la autonomia organizațiilor religioase

136. Curtea reamintește că, în mod tradițional și universal, comunitățile religioase există sub forma unor structuri organizate. Când în discuție se află organizarea unei comunități religioase, art. 9 din Convenție se interpretează în lumina art. 11, care apără viața asociativă împotriva oricărei ingerințe nejustificate din partea statului. Din această perspectivă, dreptul credincioșilor la libertate religioasă presupune posibilitatea funcționării pașnice a comunității, fără ingerință arbitrară din partea statului. Autonomia comunităților religioase este indispensabilă pluralismului dintr-o societate democratică și se află în chiar centrul protecției pe care le-o conferă art. 9 din Convenție. Aceasta prezintă un interes direct nu numai pentru organizarea comunităților ca atare, ci și pentru exercitarea efectivă de către toți membrii lor activi a dreptului la libertate religioasă. Dacă organizarea vieții comunității nu ar fi protejată prin art. 9 din Convenție, toate celelalte aspecte ale libertății religioase a persoanei ar deveni mai fragile [*Hassan și Tchaouch împotriva Bulgariei* (MC), nr. 30.985/96, pct. 62, CEDO 2000-XI, *Mitropolia Basarabiei și alții împotriva Moldovei*, nr. 45.701/99, pct. 118, CEDO 2001-XII; *Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare (Mitropolitul Innocent) și alții împotriva Bulgariei*, nr. 412/03 și 35.677/04, pct. 103, 22 ianuarie 2009].

137. Principiul autonomiei interzice statului să oblige o comunitate religioasă să admită în rândurile sale membri noi ori să îi excludă pe alții. De asemenea, art. 9 din Convenție nu

garantează niciun drept la disidență în cadrul unui organism religios; în cazul unui dezacord în materie de doctrină sau de organizare între o comunitate religioasă și unul dintre membrii săi, libertatea religioasă a persoanei se exercită prin posibilitatea de a părăsi liber comunitatea (*Mirojubovs și alții împotriva Letoniei*, nr. 798/05, pct. 80, 15 septembrie 2009).

138. În cele din urmă, atunci când sunt în joc probleme legate de raporturile dintre stat și religii, față de care, într-o societate democratică, pot exista în mod rezonabil divergențe profunde, este necesar să se acorde o importanță deosebită rolului decidentului național [*Leyla Şahin împotriva Turciei* (MC), nr. 44.774/98, pct. 109, CEDO 2005-XI]. Acest lucru este valabil mai ales când, în practica statelor europene, există o mare diversitate de modele constituționale care reglementează relațiile dintre stat și culte.

2. Aplicarea acestor principii în prezenta speță

139. Curtea va cerceta dacă, ținând seama de apartenența lor la cler, membrii sindicatului reclamant pot beneficia de dispozițiile art. 11 din Convenție și, în cazul unui răspuns afirmativ, dacă respingerea cererii de înscriere a sindicatului a adus atingere însuși fondului dreptului de asociere.

a) Cu privire la aplicabilitatea art. 11 din Convenție în privința faptelor cauzei

140. Necesitatea de a se clarifica dacă membrii sindicatului reclamant aveau dreptul să îl constituie ridică problema aplicabilității art. 11 în ceea ce îi privește. În acest caz, Marea Cameră nu împărtășește argumentația Guvernului, conform căreia membrii clerului trebuie excluși de la protecția conferită de art. 11 din Convenție pe motiv că își desfășoară activitatea în baza unui mandat din partea chiriarhului și, astfel, în afara domeniului de aplicare a normelor interne ale dreptului muncii.

141. Nu este de competența Curții să soluționeze controversa care îi opune pe membrii sindicatului ierarhiei în ceea ce privește subiectul naturii exacte a funcțiilor exercitate. Singura întrebare care se pune, într-adevăr, în acest caz este aceea dacă funcțiile în discuție, în pofida eventualului lor caracter specific, constituie o relație de muncă ce atrage după sine aplicabilitatea dreptului de a constitui un sindicat în sensul art. 11.

142. Pentru a răspunde la întrebare, Marea Cameră va aplica criteriile prevăzute de instrumentele internaționale relevante (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Demir și Baykara*, citată anterior, pct. 85). În această privință, Marea Cameră subliniază că, în cuprinsul Recomandării nr. 198 privind relațiile de muncă (*supra*, pct. 57), Organizația Internațională a Muncii (OIM) consideră că stabilirea existenței unei asemenea relații ar trebui să fie ghidată, în primul rând, de faptele înrudite cu prestarea muncii și cu remunerarea lucrătorului, indiferent de modul în care relația de muncă este încadrată în orice înțelegere contrară, contractuală sau de altă natură, eventual convenită între părți. Pe de altă parte, Convenția nr. 87 a OIM (*supra*, pct. 56), care este principalul instrument juridic internațional de garantare a dreptului la libertatea sindicală, prevede la art. 2 că „muncitorii și patronii, fără nicio deosebire”, au dreptul să constituie organizații la alegerea lor. În cele din urmă, deși Directiva 78/2000/CE (*supra*, pct. 60) admite existența unei obligații de loialitate sporite în raport cu etica angajatorului, aceasta precizează că nu poate exista o atingere la adresa libertății de asociere și, în special, a dreptului oricărei persoane de a constitui sindicate.

143. Având în vedere aceste elemente, Curtea observă că funcțiile exercitate de membrii sindicatului în litigiu prezintă numeroase aspecte specifice unei relații de muncă. Astfel, aceștia își desfășoară activitatea în temeiul deciziei de numire care este primită din partea chiriarhului și prin care sunt reglementate drepturile și îndatoririle lor. Sub îndrumarea și supravegherea chiriarhului, aceștia îndeplinesc sarcinile care le

sunt atribuite, printre care se numără, pe lângă oficierea serviciului religios și menținerea legăturilor cu credincioșii, educația religioasă și administrarea patrimoniului parohiei, membrii clerului fiind responsabili de vânzarea obiectelor de cult (*supra*, pct. 44). În plus, legea națională prevede un număr exact de posturi clericale și neclericale finanțate în principal de la bugetul de stat și bugetele locale, salarizarea persoanelor care ocupă posturile respective fiind de altfel stabilită în raport cu salariile funcționarilor din Ministerul Educației Naționale (*supra*, pct. 30 și următoarele). Biserica Ortodoxă Română plătește contribuții datorate de angajator pentru salariile acordate membrilor clerului, iar parohii plătesc impozit pe venit, contribuie la sistemul național de securitate socială și beneficiază de toate prestațiile sociale disponibile salariaților obișnuiți, precum asigurarea de sănătate, plata unei pensii începând cu vârsta legală de pensionare sau asigurarea de șomaj.

144. Evident, așa cum subliniază Guvernul, munca membrilor clerului prezintă particularitatea de a urmări totodată o finalitate spirituală și de a fi îndeplinită în cadrul unei Biserici care poate pretinde un anumit nivel de autonomie. Rezultă de aici că obligațiile membrilor clerului au o natură specială în sensul că acestea sunt supuse unei datorii de loialitate sporite, aceasta însăși bazându-se pe un angajament personal, considerat a fi definitiv, al fiecăruia dintre membrii săi. Așadar, poate fi dificilă delimitarea exactă a activităților strict religioase ale membrilor clerului de activitățile lor cu caracter mai degrabă economic.

145. Astfel, chestiunea care trebuie clarificată este mai degrabă aceea dacă asemenea particularități sunt suficiente pentru a exclude din domeniul de aplicare a art. 11 relația care îi unește pe membrii clerului cu biserica lor. În această privință, Curtea reamintește că art. 11 § 1 are în vedere libertatea sindicală ca o formă sau un aspect specific al libertății de asociere și că art. 11 § 2 nu exclude nicio categorie profesională din domeniul de aplicare a acestui articol. Autoritățile naționale pot doar să le impună unora dintre propriii salariați „restrângeri legitime” conforme art. 11 § 2 (*Tüm Haber Sen și Çınar împotriva Turciei*, nr. 28.602/95, pct. 28 și 29, CEDO 2006-II). De altfel, alte categorii profesionale, de exemplu, poliția sau funcția publică, sunt și ele supuse unor constrângeri specifice și unor obligații speciale de loialitate, însă fără ca dreptul la libertate sindicală al membrilor acestora să fie repus în discuție (a se vedea, de exemplu, *Syndicat national de la police belge*, citată anterior, pct. 40, și *Demir și Baykara*, citată anterior, pct. 107).

146. Mai mult, chiar presupunând că membrii clerului ortodox român pot renunța la drepturile care le revin în temeiul art. 11 din Convenție, Curtea constată că, în prezenta speță, nu reiese că în momentul depunerii jurământului lor membrii sindicatului au acceptat o asemenea renunțare.

147. Pe de altă parte, Curtea observă că instanțele interne au recunoscut deja în mod expres personalului clerical și personalului neclerical aparținând Bisericii Ortodoxe Române dreptul de a constitui sindicate (*supra*, pct. 46 și 49).

148. Având în vedere toate aceste elemente, Curtea consideră că, în pofida particularităților situației lor, membrii clerului își îndeplinesc misiunea în cadrul unei relații de muncă ce intră sub incidența art. 11 din Convenție. Prin urmare, această dispoziție se aplică faptelor cauzei.

149. Precum părțile, Marea Cameră consideră că respingerea cererii de înscriere a sindicatului reclamant se interpretează ca o ingerință din partea statului pârât în exercitarea drepturilor garantate de art. 11 din Convenție.

150. Pentru a fi compatibilă cu art. 11 § 2, o asemenea ingerință trebuie să fie „prevăzută de lege”, să fie inspirată de unul sau mai multe scopuri legitime și să fie o măsură „necesară într-o societate democratică” pentru îndeplinirea scopului sau scopurilor respective.

b) Cu privire la clarificarea aspectului dacă ingerința era „prevăzută de lege” și dacă urmărirea unu sau mai multe scopuri legitime

151. Părțile sunt de acord în a recunoaște că ingerința în litigiu avea la bază prevederile Statutului pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române. Totuși, pozițiile lor sunt divergente în ceea ce privește clarificarea aspectului dacă aceasta era „prevăzută de lege”.

152. Sindicatul reclamant consideră că ingerința nu avea temei legal în dreptul intern deoarece dispozițiile Statutului Bisericii, care nu au valoare de lege organică, nu puteau deroga de la dispozițiile Constituției prin care se garantează libertatea sindicală. Guvernul contestă această interpretare considerând că, din moment ce Statutul a fost aprobat prin hotărâre a Guvernului, acesta făcea parte din dreptul intern.

153. Curtea reamintește jurisprudența sa constantă, conform căreia formularea „prevăzută de lege” impune nu numai ca măsura incriminată să aibă bază legală în dreptul intern, ci vizează totodată calitatea legii în cauză, care trebuie să fie accesibilă persoanei și previzibilă [*Rotaru împotriva României* (MC), nr. 28.341/95, pct. 52, CEDO 2000V]. De asemenea, Curtea reamintește că formularea „prevăzută de lege” face trimitere în primul rând la dreptul intern și că, în principiu, nu are competența de a controla legalitatea „legislației delegate”: o astfel de sarcină revine în primul rând instanțelor naționale (*Campbell împotriva Regatului Unit*, 25 martie 1992, pct. 37, seria A nr. 233).

154. În speță, Curtea constată că nici Constituția, nici legile organice privind libertatea sindicală și libertatea religioasă și nici Statutul Bisericii nu interzic expres constituirea de sindicate de către membrii personalului clerical sau neclerical al Bisericii. Instanțele interne au dedus această interdicție din prevederile Statutului Bisericii, în temeiul cărora înființarea asociațiilor și fundațiilor bisericesti constituie o atribuție a Sfântului Sinod, iar binecuvântarea (aprobarea) chiriarhului este necesară pentru participarea membrilor clerului la orice formă de asociere.

155. Curtea punctează că obiectul cauzei nu îl reprezintă caracterul previzibil și accesibil al dispozițiilor în litigiu sus-menționate. Astfel, nu se contestă că membrii sindicatului reclamant aveau cunoștință de aceste dispoziții ale Statutului și că, fără aprobarea chiriarhului, aceștia trebuiau să se aștepte la opoziția Bisericii față de cererea de înscriere a sindicatului lor. De altfel, aceștia afirmă că au solicitat aprobarea, care le-a fost refuzată în urma intervenției Sfântului Sinod.

156. Referitor la argumentul principal al sindicatului reclamant, care constă în a afirma că, deși Statutul Bisericii a fost aprobat de Guvern, dispozițiile acestuia nu puteau deroga de la normele constituționale, Marea Cameră consideră că acesta este similar unei excepții de nelegalitate a legislației interne, bazată pe neconstituționalitatea dispozițiilor în cauză și pe nerespectarea ierarhiei normelor. Nu este însă de competența Curții să examineze temeinicia acestui capăt de cerere, care se referă la legalitatea unei forme de „legislație delegată”. Astfel, interpretarea dreptului intern al părților contractante este în primul rând de competența instanțelor naționale [a se vedea, printre altele, *Rekvényi împotriva Ungariei* (MC), nr. 25.390/94, pct. 35, CEDO 1999-III]. În această privință se impune constatarea că tribunalul, pronunțându-se în ultimă instanță, s-a limitat la observația generală că Legea nr. 54/2003 nu permitea ca statutele să conțină prevederi contrare Constituției și legilor. Spre deosebire de instanța de prim grad, tribunalul nu a examinat *in concreto* dacă interdicția de a constitui un sindicat fără aprobarea chiriarhului era compatibilă sau nu cu normele constituționale. Cu toate acestea, Curtea consideră că, din moment ce tribunalul și-a fundamentat hotărârea pe Statutul Bisericii, acesta a considerat implicit că dispozițiile statutului nu erau contrare normelor constituționale.

157. În consecință, Curtea este dispusă să admită, ca și instanțele naționale, că ingerința în litigiu avea ca temei juridic dispozițiile relevante ale Statutului Bisericii Ortodoxe Române și că aceste dispoziții întruneau criteriile de „legalitate” definite în jurisprudența Curții (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Mirojubovs și alții*, citată anterior, pct. 78).

158. În cele din urmă, precum părțile, Marea Cameră consideră că ingerința urmărirea un scop legitim din perspectiva art. 11 § 2, și anume protecția drepturilor altora, în speță drepturile Bisericii Ortodoxe Române. Aceasta nu identifică niciun motiv pentru a adăuga acestui scop, după modelul camerei, pe cel al apărării ordinii.

c) Cu privire la clarificarea aspectului dacă ingerința era „necesară într-o societate democratică”

159. În opinia Curții, le revine instanțelor naționale sarcina să se asigure că, în cadrul organizațiilor religioase, atât libertatea de asociere, cât și autonomia cultelor se pot exercita cu respectarea dreptului în vigoare, inclusiv a Convenției. În ceea ce privește ingerințele în exercitarea dreptului la libertate de asociere, din art. 9 din Convenție decurge dreptul cultelor de a avea o opinie proprie asupra activităților colective ale membrilor lor care ar putea amenința autonomia lor și că această opinie trebuie, în principiu, să fie respectată de autoritățile naționale. Cu toate acestea, nu este suficient ca o organizație religioasă să susțină existența unei atingeri reale sau potențiale a autonomiei sale pentru a asigura conformitatea cu cerințele art. 11 din Convenție a oricărei ingerințe în dreptul la libertate sindicală al membrilor ei. Aceasta mai trebuie să demonstreze, în lumina circumstanțelor specifice cauzei, că riscul invocat este real și grav, că respectiva ingerință în exercitarea libertății de asociere nu depășește ce este necesar pentru îndepărtarea lui și că nu servește unui scop străin de exercitarea autonomiei organizației religioase. Instanțele naționale sunt cele care trebuie să se asigure de acest lucru, efectuând o examinare aprofundată a circumstanțelor cauzei și o punere în balanță detaliată a intereselor divergente aflate în joc (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Schüth împotriva Germaniei*, nr. 1.620/03, pct. 67, CEDO 2010, și *Siebenhaar împotriva Germaniei*, nr. 18.136/02, pct. 45, 3 februarie 2011).

160. Dacă, în situații precum cea din prezenta cauză, care necesită o punere în balanță a intereselor private divergente sau a diferitelor drepturi apărute de Convenție, statul beneficiază în general de o amplă marjă de apreciere [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Evans împotriva Regatului Unit* (MC), nr. 6.339/05, pct. 77, CEDO 2007-I], soluționarea cererii nu poate să difere, în principiu, după cum cererea a fost adresată Curții în temeiul art. 11 din Convenție de către persoana căreia i s-a restrâns exercițiul libertății de asociere ori în temeiul art. 9 și 11 din Convenție de către organizația religioasă care se consideră victima unei atingeri aduse dreptului său la autonomie.

161. În prezenta cauză, punctul central al litigiului îl constituie problema nerecunoașterii sindicatului reclamant. În fața instanțelor competente să examineze cererea de înscriere a sindicatului, chiriarhul, care se opunea acestei recunoașteri, a susținut că obiectivele prevăzute în statutul sindicatului erau incompatibile cu obligațiile asumate de preoți în temeiul hirotoniei lor și al jurământului față de chiriarh. Acesta considera că apariția în structura Bisericii a unui asemenea organism nou ar fi adus o gravă atingere libertății cultelor de a se organiza conform propriilor tradiții, iar constituirea sindicatului ar fi fost așadar susceptibilă să repună în discuție structura ierarhică tradițională a Bisericii — de unde necesitatea, în opinia sa, de a limita libertatea sindicală revendicată de sindicatul reclamant.

162. Având în vedere diversele argumente invocate în fața instanțelor naționale de către reprezentanții Arhiepiscopiei Craiova, Curtea apreciază că tribunalul putea considera, în mod rezonabil, că o decizie de admitere a cererii de înscriere a

sindicatului ar fi constituit un risc real pentru autonomia organizației religioase respective.

163. În această privință, Curtea reține că, în România, fiecare cult are dreptul de a adopta propriul statut și, astfel, de a decide liber atât modul de funcționare și de recrutare a personalului, cât și raporturile pe care le menține cu personalul său clerical (*supra*, pct. 29). Principiul autonomiei organizațiilor religioase reprezintă cheia de boltă a relațiilor dintre statul român și cultele recunoscute pe teritoriul său, inclusiv Biserica Ortodoxă Română. Așa cum precizează Guvernul, membrii clerului ortodox român, deci inclusiv preoții membri ai sindicatului reclamant, își desfășoară activitățile în temeiul jurământului depus la hirotonie, al angajamentului luat față de chiriarh și al deciziei acestuia, deoarece Biserica Ortodoxă Română a optat să nu transpună în statutul său dispozițiile dreptului muncii relevante în materie, opțiune confirmată printr-o hotărâre a Guvernului în numele respectării principiului autonomiei cultului.

164. Lecturând obiectivele urmărite de sindicatul reclamant în statutul său, obiective care constau în special în a promova libera inițiativă, concurența și libertatea de exprimare a membrilor săi, în a asigura participarea în cadrul Sfântului Sinod a unui membru al sindicatului, în a solicita de la Arhiepiscopie prezentarea unui raport financiar anual și în a folosi greva ca mijloc de apărare a intereselor membrilor săi, hotărârea instanței de respingere a cererii de înscriere a sindicatului în numele respectării autonomiei cultelor nu pare a fi nerezonabilă în opinia Curții, având în vedere mai ales rolul statului în păstrarea acestei autonomii.

165. În acest context, Curtea reamintește că, în repetate rânduri, a avut ocazia de a sublinia rolul statului în calitate de organizator neutru și imparțial al practicării religiilor, cultelor și credințelor și de a preciza că acest rol contribuie la asigurarea ordinii publice, a păcii religioase și a toleranței într-o societate democratică, în special între grupări opuse (a se vedea, printre altele, *Hassan și Tchaouch*, citată anterior, pct. 78, și *Leyla Şahin*, citată anterior, pct. 107). În prezenta cauză, Curtea nu poate decât să confirme această jurisprudență. Respectarea autonomiei comunităților religioase recunoscute de stat implică, în special, acceptarea de către acesta a dreptului comunităților respective de a reacționa în conformitate cu propriile reguli și interese față de eventualele mișcări disidente care ar apărea în interiorul lor și ar putea prezenta un pericol pentru coeziunea, imaginea sau unitatea lor. Autoritățile naționale nu au așadar sarcina de a se erija într-un arbitru între organizațiile religioase și diferitele entități disidente care există ori s-ar putea înființa în sfera acestora.

166. În lumina tuturor elementelor de care dispune, Curtea împărtășește opinia Guvernului părât, conform căreia, prin respingerea cererii de înscriere a sindicatului reclamant, statul nu a făcut decât să se abțină de la implicarea sa în organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, respectând astfel obligația de neutralitate pe care i-o impune art. 9 din Convenție. Este necesar să se cerceteze dacă examinarea realizată de tribunal pentru a respinge cererea reclamantului respecta cerințele pentru a putea verifica dacă respingerea cererii de înscriere era necesară într-o societate democratică (*supra*, pct. 159).

167. Majoritatea camerei a dat un răspuns negativ la această întrebare. Aceasta a considerat că tribunalul nu a ținut suficient seama de toate argumentele relevante, invocând pentru respingerea cererii de înscriere a sindicatului doar motive de ordin religios bazate pe prevederile Statutului pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române (pct. 77 și următoarele din hotărârea camerei).

168. Marea Cameră nu subscrie la această concluzie. Aceasta precizează că tribunalul a respins cererea de înscriere

a sindicatului reclamant după ce a constatat că cererea acestuia nu întrunea cerințele din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române deoarece membrii acestuia nu respectaseră procedura specială prevăzută pentru înființarea unei asociații. Marea Cameră consideră că, procedând astfel, tribunalul nu a făcut decât să aplice principiul autonomiei organizațiilor religioase: respingerea, de către acesta, a cererii de înscriere a sindicatului reclamant ca urmare a nerespectării condiției de obținere a aprobării chiriarhului era o consecință directă a dreptului cultului religios respectiv de a se organiza liber și de a funcționa conform prevederilor propriului statut.

169. Pe de altă parte, sindicatul reclamant nu a indicat niciun motiv care să justifice lipsa unei cereri oficiale de aprobare adresate chiriarhului. Cu toate acestea, instanțele naționale au atenuat omisiunea obținând opinia Arhiepiscopiei Craiovei și efectuând examinarea motivelor invocate de aceasta. Tribunalul a concluzionat, subscriind la motivele prezentate de Arhiepiscopia Craiovei, că dacă ar încuviința constituirea sindicatului, structurile consultative și deliberative prevăzute de Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române ar fi înlocuite sau constrânse să colaboreze cu un nou organism — sindicatul — străin de tradiția Bisericii și de normele canonice în materie de consultare și luare a deciziei. Controlul efectuat de tribunal a permis astfel să se verifice că riscul invocat de autoritățile bisericești era probabil și grav, că motivele prezentate de acestea nu serveau unui scop străin de exercitarea autonomiei cultului respectiv și că respingerea cererii de înscriere a sindicatului reclamant nu depășea ceea ce era necesar pentru eliminarea acestui risc.

170. Într-un mod mai general, Curtea constată că Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române nu prevede nicio interdicție absolută pentru membrii clerului de a constitui sindicate pentru apărarea drepturilor și a intereselor lor legitime. Nu există așadar nicio piedică pentru membrii sindicatului reclamant de a se bucura de dreptul lor garantat prin art. 11 din Convenție înființând o asociație ale cărei obiective ar fi compatibile cu Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și care nu ar pune la îndoială structura ierarhică tradițională a Bisericii și modul în care sunt luate deciziile în cadrul acesteia. Curtea observă că, pe de altă parte, membrii sindicatului reclamant au posibilitatea de a adera liber la oricare dintre asociațiile care există în prezent în cadrul Bisericii Ortodoxe Române și care au fost autorizate de instanțele naționale și își desfășoară activitățile în conformitate cu cerințele Statutului pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române (*supra*, pct. 52).

171. În cele din urmă, Curtea ia act de marea diversitate a modelelor constituționale care reglementează, în Europa, relațiile dintre state și culte. Ținând seama de inexistența unui consens la nivel european asupra acestei chestiuni (*supra*, pct. 61), Curtea consideră că marja de apreciere a statului este mai amplă în acest domeniu și include dreptul de a recunoaște sau nu, în cadrul comunităților religioase, organizații sindicale ce urmăresc scopuri de natură a putea împiedica exercitarea autonomiei cultelor.

172. În concluzie, având în vedere motivele pe care le-a prezentat, respingerea de către tribunal a cererii de înscriere a sindicatului reclamant nu a depășit marja de apreciere de care beneficiază autoritățile naționale în materie și, prin urmare, nu este disproporționată.

173. Prin urmare, nu a fost încălcat art. 11 din Convenție.

Pentru aceste motive,

CURTEA:

1. hotărăște, în unanimitate, că Guvernul este decăzut din dreptul de a invoca anonimatul cererii;

2. hotărăște, în unanimitate, că sindicatul reclamant este decăzut din dreptul de a invoca încălcarea art. 34 din Convenție ca urmare a faptelor ce au avut loc anterior pronunțării hotărârii de către cameră. În ceea ce privește faptele ulterioare acestei date, statul pârât nu și-a încălcat obligațiile ce îi revin în conformitate cu această dispoziție;

3. hotărăște, cu 11 voturi pentru și 6 voturi contra, că nu a fost încălcat art. 11 din Convenție.

Redactată în limbile franceză și engleză, apoi pronunțată în ședință publică la Palatul Drepturilor Omului din Strasbourg, la 9 iulie 2013.

PREȘEDINTE
DEAN SPIELMANN

Grefier adjunct,
Michael O'Boyle

În conformitate cu art. 45 § 2 din Convenție și art. 74 § 2 din Regulament, următoarele opinii separate sunt anexate la prezenta hotărâre:

- opinia concordantă a judecătorului Wojtyczek;
- opinia parțial separată comună a judecătorilor Spielmann, Villiger, López Guerra, Bianku, Møse și Jäderblom.

D.S.
M.O'B.

★

Opinia concordantă a judecătorului Wojtyczek

1. Subscriu în totalitate la concluzia majorității, conform căreia nu a existat nicio încălcare a Convenției în prezenta cauză. În schimb, nu împărtășesc în totalitate opiniile exprimate în motivarea hotărârii. Îndoielile mele au legătură în special cu aplicabilitatea libertății sindicale în cazul membrilor clerului, astfel cum este definită această libertate la art. 11 din Convenție.

2. În prezenta cauză trebuie reamintite 3 principii importante de interpretare a Convenției.

În primul rând, interpretarea unei dispoziții a acestui tratat internațional se bazează pe principiul unității sale. Astfel, orice articol din Convenție trebuie interpretat în lumina ansamblului dispozițiilor sale și a dispozițiilor protocoalelor adiționale care au fost ratificate de toate statele membre ale Consiliului European. Fără a exclude toate conflictele de drepturi în situații concrete, o astfel de abordare reduce totuși numărul acestora.

În al doilea rând, așa cum majoritatea a remarcat în mod corect, există o mare diversitate de regimuri care reglementează cultele în cadrul înaltelor părți contractante. Această diversitate constituie un argument important pentru a recunoaște statelor o amplă marjă de apreciere în acest domeniu. În plus, pentru a determina amploarea acestei marje, trebuie avută în vedere diversitatea confesională din Europa. Pluralismul confesional se traduce în special prin multitudinea definițiilor date misiunii clericului în cadrul diferitelor religii.

În al treilea rând, conform preambulului Convenției, menținerea libertăților fundamentale se bazează în mod esențial pe un „regim politic cu adevărat democratic”. În plus, restrângerile aduse diverselor libertăți apărute prin Convenție trebuie să constituie „măsuri necesare într-o societate

democratică”. Interpretarea Convenției trebuie așadar să țină seama de idealul democratic. Dintre diferitele caracteristici ale unui stat democratic nu trebuie neglijat principiul subsidiarității statului. Societatea democratică prosperă în mod absolut în cadrul unui stat subsidiar care respectă autonomia diverselor comunități care o compun. Această autonomie legitimă poate fi transpusă în special printr-o autoreglementare prin intermediul unor reguli de conduită extrajuridice, create sau acceptate de diversele grupuri sociale.

3. În temeiul art. 11 § 1 din Convenție, orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, inclusiv dreptul de a constitui cu alții sindicate și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale. Nu există nicio îndoială că membrii clerului sunt titularii libertății de întrunire pașnică și ai libertății de asociere în general. Problema care se ridică este aceea a domeniului de aplicare personal al dreptului de a constitui sindicate sau de a se afilia la acestea.

Libertatea sindicală este o libertate fundamentală, apărută de Convenție. Sindicatele sunt asociații constituite în scopul apărării drepturilor și intereselor lucrătorilor și salariaților, înainte de toate, față de angajatori și, în plan secundar, față de autoritățile publice. Deși art. 11 din Convenție nu exclude expres nicio categorie profesională deosebită, este clar că libertatea sindicală consacrată prin această dispoziție se aplică persoanelor care desfășoară o activitate profesională remunerată, în cadrul unei relații de subordonare față de o altă persoană și în numele acesteia.

4. Art. 9 § 1 din Convenție prevede că orice persoană are dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de religie.

Libertatea religioasă are o dimensiune colectivă și presupune în special autonomia cultelor. Această autonomie include, în special, dreptul oricărei comunități religioase de a-și defini în mod liber propria structură internă, misiunea membrilor clerului său și propriul statut în cadrul comunității. Orice restrângere a autonomiei cultelor trebuie justificată prin necesitatea punerii în aplicare a valorilor apărute de Convenție. Biserica Ortodoxă Română, ca și celelalte culte, se bucură de o foarte amplă autonomie, apărută de Convenție.

5. Libertatea sindicală, apărută prin art. 11 din Convenție, se interpretează ținând seama în special de art. 9 din Convenție. Misiunea membrilor clerului are o dimensiune spirituală, definită de doctrina diferitelor religii. Deși această definiție diferă semnificativ în funcție de religie, este totuși necesar să se țină seama de aceasta în cadrul analizei legăturii juridice care îi unește pe membrii clerului de comunitatea lor religioasă. Așa cum a remarcat majoritatea, acest raport rezultă dintr-un angajament personal al membrilor clerului. Trebuie adăugat că acest angajament este liber consimțit și depășește, prin natura și profunzimea sa, orice angajament profesional contractat în cadrul unei relații aparținând dreptului muncii. În plus, atunci când solicită comunității religioase să i se încredințeze misiunea de membru al clerului, persoana respectivă se angajează în mod liber să respecte dreptul intern elaborat de comunitatea respectivă. Astfel, membrii clerici ai sindicatului reclamant s-au angajat liber, în special, să nu constituie un sindicat fără binecuvântarea chiriarhului. Desigur, așa cum remarcă majoritatea, angajamentul unui membru al clerului se consideră, în principiu, ca fiind definitiv, însă oricine rămâne liber să facă propriile opțiuni și poate decide, în practică, să renunțe unilateral la funcțiile sale, chiar cu riscul de a încălca normele dreptului religios.

6. Majoritatea a examinat caracterul specific al legăturii juridice care îi unește pe membrii clerului de biserică lor în lumina diferitelor criterii pentru stabilirea existenței unei relații de muncă. Astfel, majoritatea a observat în mod corect că munca membrilor clerului prezintă anumite particularități.

Trebuie remarcat că relația de muncă are un caracter sinalagmatic și o natură economică specifică: salariul plătit de angajator constituie contrapartida câștigurilor economice obținute de angajat.

Analiza muncii membrilor clerului trebuie să țină seama de dimensiunea spirituală a misiunii lor. Valoarea acestei munci nu poate face obiectul unei evaluări economice. În plus, dacă desfășurarea unei activități salariate are ca scop principal obținerea de venituri, misiunea unui membru al clerului are caracter diferit. În această privință, trebuie remarcat că, deși în România și alte câteva țări statul finanțează sprijinul acordat clericilor, în alte țări europene, aceleași misiuni se realizează fără nicio remunerație, nici din partea statului, nici din partea comunității religioase. În numeroase comunități monahale, membrii depun un jurământ de sărăcie. Legătura juridică dintre un membru al clerului și comunitatea sa religioasă nu este de natură sinalagmatică.

În acest context, este dificilă asimilarea misiunii unui membru al clerului, care este foarte specifică, unei activități profesionale desfășurate în numele și în beneficiul altei persoane fizice sau juridice. Faptul că, în anumite state, unele comunități religioase, din motive diverse, aplică prevederi ale dreptului muncii relațiilor lor cu membrii clerului lor nu diminuează această diferență fundamentală.

Pe de altă parte, trebuie adăugat că sistemele de securitate socială pot fi extinse unor categorii diferite de persoane care nu desfășoară o activitate salariată. Faptul că o persoană este inclusă într-un sistem de securitate socială nu constituie un argument care să conducă la concluzia că aceasta este angajată într-un raport juridic subordonat dreptului muncii.

7. Dat fiind caracterul specific al misiunii membrilor clerului, este dificil să se concluzioneze că art. 11 din Convenție, în ceea ce privește libertatea sindicală, este aplicabil în prezenta speță. Aplicarea prevederilor dreptului muncii în cazul relațiilor dintre comunitatea religioasă și personalul clerical al acestuia, practicată în unele state, nu rezultă dintr-o obligație impusă de Convenție.

*

Opinia parțial separată comună a judecătorilor Spielmann, Villiger, López Guerra, Bianku, Møse și Jäderblom

(Traducere)

1. Nu suntem în dezacord cu constatarea Marii Camere, conform căreia clericii ortodocși români își desfășoară misiunea în cadrul unei relații de muncă cu Biserica și că, în consecință, (1) garanțiile de la art. 11 privind dreptul de a constitui și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor angajaților sunt aplicabile în prezenta speță, precum și că (2) respingerea de către instanțele române a cererii de înscriere a sindicatului reclamant constituie așadar o ingerință în exercitarea acestui drept (*supra*, pct. 149 și 150 din hotărâre).

2. Cu toate acestea, în hotărârea sa, Marea Cameră nu a ajuns la concluzia care ar fi trebuit desprinsă în circumstanțele prezentei cauze din constatările sus-menționate: că respingerea de către instanțele române a cererii de înscriere a sindicatului reclamant constituia o încălcare a dreptului acestuia la libertate de asociere garantat prin art. 11 din Convenție.

3. Fiind un element esențial al dialogului social dintre lucrători și angajatori, libertatea de a se afilia la sindicate este recunoscută de Convenție în calitate de aspect special al libertății de asociere care trebuie apărută împotriva oricărei ingerințe arbitrare din partea autorităților publice. În conformitate cu jurisprudența Curții, excepțiile prevăzute la art. 11 § 2 se interpretează într-un mod strict. Numai niște motive convingătoare și imperative pot justifica restrângerea libertății de asociere (*Demir și Baykara împotriva Turciei*, nr. 34.503/97, pct. 96 și următoarele, CEDO 2008). Această libertate include în mod categoric dreptul de a constitui sindicate. În această privință, trebuie remarcat că art. 7 din Convenția nr. 87 a OIM privind libertatea sindicală și apărarea dreptului sindical prevede că dobândirea personalității juridice de către organizațiile de muncitori nu poate fi subordonată unor condiții care ar putea aduce atingere acestui drept.

4. În prezenta cauză, Tribunalul Dolj a respins cererea de înscriere a sindicatului reclamant în termeni foarte generali și succinți. Astfel, instanța a infirmat o hotărâre pronunțată anterior de Judecătoria Craiova, care admisesse cererea de înscriere a sindicatului în registrul special al sindicatelor, cerere formulată de partea interesată și susținută de ministerul public (pct. 12 și 15 din hotărâre). Astfel, tribunalul a sprijinit poziția recurentului, Arhiepiscopia Craiovei, bazându-se pe lipsa aprobării din partea chiriarhului pentru constituirea sindicatului și pe libertatea cultelor de a se organiza conform propriei tradiții (pct. 18 din hotărâre).

5. În observațiile scrise prezentate Marii Camere, Guvernul a susținut că decizia tribunalului se baza pe legislația în vigoare, urmărea un scop legitim (păstrarea autonomiei cultelor religioase) și constituia o măsură proporțională și necesară într-o societate democratică. Putem accepta, ca și majoritatea Marii Camere, că decizia tribunalului se baza pe legislația în vigoare și urmărea un scop legitim. Însă nu suntem de acord cu afirmația că decizia era proporțională sau necesară într-o societate democratică pentru păstrarea autonomiei Bisericii Ortodoxe Române. În circumstanțele cauzei, tribunalul, prin faptul că a adoptat fără rezerve poziția Arhiepiscopiei, nu a ținut seama de interesele divergente și nu a procedat la punerea lor în balanță pentru a aprecia proporționalitatea atingerii aduse în raport cu drepturile sindicatului reclamant. Considerăm că astfel s-ar fi ajuns la concluzia că autonomia Bisericii Ortodoxe Române și dreptul acesteia de a nu suferi nicio ingerință internă sau externă nu ar fi fost periclitate de recunoașterea sindicatului reclamant, în ceea ce privește fie doctrina (principii și convingeri), fie funcționarea organizației.

6. În ceea ce privește autonomia Bisericii la stabilirea propriei doctrine, statutul sindicatului reclamant preciza explicit că intenționa să respecte și să aplice în totalitate normele bisericești, inclusiv Statutul și canoanele Bisericii. Mai mult, nici statutul sindicatului reclamant, nici declarațiile membrilor acestuia nu conțineau vreo critică la adresa doctrinei sau Bisericii ortodoxe. Revendicările sindicatului reclamant se limitau exclusiv la apărarea drepturilor și intereselor profesionale, economice, sociale și culturale ale membrilor lui.

7. În ceea ce privește autonomia Bisericii în materie de funcționare internă, Guvernul și terții intervenienți au considerat că activitățile sindicatului ar avea un efect negativ asupra autonomiei instituționale a Bisericii prin înființarea unei autorități paralele în cadrul structurii acesteia. Însă programul sindicatului preciza clar că unicul lui scop ar fi fost acela de a apăra interesele membrilor săi propunând o serie de măsuri în acest sens, fără să revendice vreun fel de putere de decizie în cadrul Bisericii. Programul urmărea reprezentarea sindicatului în cadrul anumitor organe ale Bisericii, iar obiectivele declarate ale sindicatului nu erau de a înlocui autoritățile Bisericii cu cele ale sindicatului, ci de a prezenta și apăra propuneri în fața autorităților respective în numele membrilor sindicatului, în niciun caz să asume funcțiile Bisericii.

8. Guvernul susținea, de asemenea, că activitățile sindicatului ar putea perturba funcționarea Bisericii, de exemplu, în caz de grevă. Dar asta este o chestiune diferită față de înscrierea sindicatului de către autoritățile române din moment ce se referă la o posibilă conduită viitoare a sindicatului. Într-adevăr, acest argument, care nu a fost inclus în motivarea instanțelor naționale care au examinat cererea de înscriere a sindicatului

reclamant, este foarte speculativ. O măsură atât de drastică precum respingerea înscrierii unui sindicat exclusiv în baza unei părți din programul acestuia poate fi justificată numai dacă există amenințări grave sau dacă obiectivele programului sunt incompatibile cu principiile democratice ori sunt vădit nelegale [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Partidul Comunist Unificat din Turcia și alții împotriva Turciei*, 30 ianuarie 1998, pct. 58, Culegere de hotărâri și decizii 1998-I, *Refah Partisi (Partidul Prosperității) și alții împotriva Turciei* (MC), nr. 41.340/98, 41.342/98, 41.343/98 și 41.344/98, pct. 107 și următoarele, CEDO 2003-II, precum și *Gorzelik și alții împotriva Poloniei* (MC), nr. 44.158/98, pct. 103, CEDO 2004-I]. Mai mult, chiar și în ipoteza înscrierii sindicatului, membrii acestuia ar fi rămas integrați în structura administrativă a Bisericii și subordonați reglementării ei interne, care le impunea obligații speciale în calitate de membri clerici. De asemenea, Biserica și autoritățile naționale nu ar fi fost incapabile să facă față eventualelor abateri de conduită ale membrilor sindicatului de la obligațiile lor specifice: cu siguranță s-ar fi putut aplica măsuri compatibile cu art. 11 § 2 din Convenție. Mai precis, pentru a face față pericolelor potențiale la care a făcut aluzie Guvernul român în legătură cu potențialul drept la grevă al sindicatului reclamant — deși acesta este în mod categoric unul dintre cele mai importante drepturi sindicale — hotărârea Marii Camere ar fi trebuit să ia în considerare două aspecte ale jurisprudenței Curții: 1. dreptul la grevă nu este un drept absolut (*Schmidt și Dahlström împotriva Suediei*, 6 februarie 1976, pct. 36, seria A nr. 21, și *Dilek și alții împotriva Turciei*, nr. 74.611/01, 26.876/02 și 27.628/02, pct. 68, 17 iulie 2007), și 2. limitarea dreptului la grevă este admisibilă, în anumite cazuri, într-o societate democratică [*UNISON împotriva Regatului Unit* (dec.) nr. 53.574/99, CEDO 2002-I, *Federația Sindicatelor Lucrătorilor Offshore și alții împotriva Norvegiei* (dec.), nr. 38.190/97, CEDO 2002-VI, și *Enerji Yapı-Yol Sen împotriva Turciei*, nr. 68.959/01, pct. 32, 21 aprilie 2009].

9. Există și alte motive pentru a respinge argumentul că înscrierea sindicatului reclamant ar fi putut cumva să compromită activitățile Bisericii sau să îi amenințe autonomia. În primul rând și înainte de toate, instanțele române recunoscuseră deja dreptul personalului Bisericii Ortodoxe, atât clerical, cât și neclerical, de a constitui sindicate, recunoscând personalitatea juridică a două sindicate ale clerului — *Solidaritatea și Sfântul Mare Mucenic Gheorghe* (pct. 46 și 49 din hotărâre). Nu există nimic în observațiile Guvernului sau în informațiile de care dispune Curtea care să indice că existența celor două sindicate a adus atingere în vreun fel funcționării autonome a Bisericii Ortodoxe Române.

10. În plus, dintr-un punct de vedere mai general, respingerea cererii de înscriere a sindicatului reclamant este cu atât mai puțin necesară și proporțională cu cât, deși modelele constituționale care reglementează relațiile dintre diferite state europene și culte prezintă o mare diversitate, niciunul dintre acestea nu exclude membrii clerului de la dreptul de a constitui sindicate. În unele țări, acest drept este garantat în mod expres (pct. 61 din hotărâre).

11. Având în vedere cele de mai sus, Marea Cameră ar fi trebuit să constate că decizia Tribunalului Dolj de respingere a cererii de înscriere a sindicatului reclamant pe motiv că nu avea aprobarea chiriarhului constituia o încălcare a dreptului acestuia la libertate de asociere, garantat prin art. 11 din Convenție.

CONSILIUL LOCAL AL MUNICIPIULUI PETROȘANI
DIRECȚIA DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ

LISTA

cuprinzând asociațiile și fundațiile cărora li s-au alocat subvenții de la bugetul local al municipiului Petroșani pentru anul 2014, în conformitate cu prevederile Legii nr. 34/1998 privind acordarea unor subvenții asociațiilor și fundațiilor române cu personalitate juridică, care înființează și administrează unități de asistență socială, și ale Hotărârii Guvernului nr. 1.153/2001 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 34/1998 privind acordarea unor subvenții asociațiilor și fundațiilor române cu personalitate juridică, care înființează și administrează unități de asistență socială

Nr. crt.	Denumirea asociației/fundației	Județul/Municipiul	Cuantumul sumelor alocate pentru 2014 — lei —
1	Asociația de Voluntariat „Casa Pollicino”	Hunedoara/ Municipiul Petroșani	147.000
TOTAL:			147.000

EDITOR: GUVERNUL ROMÂNIEI

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; C.I.F. RO427282,
IBAN: RO55RNCB0082006711100001 Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 Direcția de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București
(alocat numai persoanelor juridice bugetare)

Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, internet: www.monitoruloficial.ro

Adresa pentru publicitate: Centrul pentru relații cu publicul, București, șos. Panduri nr. 1,
bloc P33, parter, sectorul 5, tel. 021.401.00.70, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72

Tiparul: „Monitorul Oficial” R.A.

5 948368 644083